

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Over de noodzakelijkheid ener wettelijke regeling der snelheidswedstrijden met motorvoertuigen(*)

Het ware voorzeker aangenaam en leerrijk geweest om vandaag samen met Huizinga op zoek te gaan naar de diep psychologische ondergrond van dit eigenaardig verschijnsel, dat de voortdurende speelzucht is bij de mens, de « homo ludens ». En we hadden hem kunnen volgen waar hij ons verhaalt hoe een magistraat hem eens opmerken liet dat de advocaten in hun besluiten en pleidooien soms speels schermutsele, hetgeen op eerste zich verwonderlijk kan aandoen in het kader van ernstige juridische gewrochten.

Gevaarlijk wellicht, en minder eervol, ware het geweest te onderzoeken en even te bedenken of de hoogmoed, waarvan de bijbel ons verhaalt hoe zij de mens vanaf den beginne heeft ten onder gebracht, niet een rol vervult bij dit bestendig spelverschijnsel en de eeuwige zucht om de eerste te zijn.

Maar noch dit aangename, noch dit vreesaanjagende zullen hier voor u ontwikkeld worden. Meer saai en dor is ons onderwerp. En toch is het niet zonder verband met dat bestendig spelverschijnsel en de eeuwige zucht om de eerste te zijn.

Een blik terug in de geschiedenis toont ons duidelijk hoe alle takken van sport van oudsher beoefend werden, en welke belangrijke plaats de wedrennen steeds hebben bekleed in alle grote spelen. De Grieken gaven, in hun Olympische spelen, grote eer en een voorname plaats aan snelheidswedstrijden, te voet, te paard en met de wagens. Ook in de Romeinse circus trekt de koers de aandacht, en wordt met alle middelen gestreden om de eerste de eindmeet te bereiken. « Het moedig paard loopt snel, wanneer, de renbaan open, het mededingers voor of achter zich ziet lopen », zo bezingt het Ovidius (Ars Amatoria, III, 595-596).

Te Rome zouden deze wedstrijden zelfs aanleiding geweest zijn tot eisen vanwege de vrouwen, die streken voor hun emancipatie en er voor ijverden om, zoals de mannen, de paarden te mogen menen en de wagens te besturen. Toen ook zouden zij in hun opzet geslaagd zijn.

Het moet ons dan ook niet verwonderen dat, eenmaal men erin geslaagd was een wagen te bouwen die « zonder paard noch staart » vooruit rijden kon, men al spoedig wedstrijden inrichtte. En de pionniers van de auto stormden weldra aan de roekeloze snelheid

van 20 km. per uur over de hobbelige wegen, paniek en verschrikking zaaiend waar zij voorbij kwamen. En niet zonder redenen waren de rustige burgers verschrikt, want deze mensen hebben een tijdperk ingeluid van dood, van verminking en van bestendig gevaar.

En die drang is gebleven. Hoe sneller men rijden kan, hoe meer men gewedijverd heeft om mekaar te overtreffen. En dat heeft geleid tot die prachtige verwezenlijkingen van vernuft en techniek, die wagens aan het rollen brengen aan een vaart van bijna 300 km. per uur. Het heeft geleid tot het aanleggen van prachtige wegen. Het heeft geleid tot het inrichten van schouwspelen, waar tientallen duizenden mensen naar toe trekken, en tot organisaties en inrichtingen die een plezier zijn voor de enen, en een goudmijn voor de anderen.

Maar het heeft ook geleid naar Brno (Tsjechoslovakië) : 7 doden, 25 gewonden; Rafaëla (Argentinië) 10 doden, 11 gewonden; de Panamerican in Mexico in 1953 : 3 renners en 6 toeschouwers gedood; Paduo op 8 mei 1955 : 8 gewonden; Indianapolis Madrid : 9 oktober 1955 : 4 doden; Dundrod : 3 doden; Le Mans : 82 doden en ongeveer zoveel gewonden...

Velen reeds lieten er hun leven bij, zo renners als toeschouwers. Velen werden er verminkt, velen leden er schade allerhande.

En wanneer hij dan ziet welke invloed dergelijke sportmanifestaties hebben op het maatschappelijk leven, welke nasleep van menigvuldige gevolgen zij hebben, dan vraagt de jurist zich af in hoeverre deze sociale invloed weerspiegeld wordt in de wetgeving. Hij zoekt de bepalingen die hem waarborgen dat een koers maar ingericht wordt in de optimale voorwaarden van veiligheid voor renners en toeschouwers. Hij zoekt de bepalingen die een onmiddellijk ingrijpen van alle hulpdiensten mogelijk maken in geval van ramp of ongeval. Hij zoekt de bepalingen die hem verzekeren dat de slachtoffers zullen vergoed worden voor de schade die zij ondergaan; dat zij de schuldenaar dezer vergoeding gemakkelijk zullen kunnen bepalen en herstellen bekomen.

Maar wat hij ook zoekt, karig is zijn oogst. Alles samengenomen vindt hij het decreet van 16-24 augustus 1790 en de bepaling van het artikel 78 van de gemeentewet. Door deze teksten wordt de zorg voor

(*) Rede uitgesproken voor de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Brugge.

de veiligheid op de openbare wegen en de handhaving van de orde bij samenscholingen en vergaderingen toevertrouwd aan de gemeentelijke overheden. Het artikel 39 van de wegcode verwijst naar deze opvatting, waar het alle snelheidswedstrijden verbiedt, behoudens bijzondere toelating.

Daarnaast zijn geen wettelijke beschikkingen uitgevaardigd. En wanneer zich een ongeval voordoet en er een betwisting ontstaat, moet men grijpen naar het gemeenrecht om een oplossing te vinden. Maar vooraleer het slachtoffer van een ongeval tot die oplossing komt heeft het een lange weg af te leggen, een weg vol hindernissen en gevaren.

Wellicht zal men opwerpen dat dit gebrek aan voorschriften niet zó groot is, en dat private organismen hebben gedaan wat de overheid niet deed. Dat reglementen uitgevaardigd werden door de Koninklijke Automobiëclub of door andere verenigingen. En dit is misschien wel juist, maar indien het waar is dat de meeste grote wedstrijden ingericht worden met de goedkeuring van deze grote verenigingen, dan blijft het toch ook waar dat geen enkele wettelijke regel zulks oplegt en hun tussenkomst nodig maakt. En anderzijds ontgaat het u niet dat ook een zeker gevaar verbonden ligt in het toekennen van al te uitgebreide machten aan dergelijke organismen en ze opdrachten te laten vervullen, die veeleer aan de openbare overheid toekomen. In de jongste tijd trekt de pers overigens de aandacht op bepaalde misstanden aan deze zijde.

* * *

Wanneer een ongeval zich heeft voorgedaan, en wanneer het slachtoffer ertoe genoopt wordt een vordering in te leiden voor de rechtbanken tot bekomen van herstel, dan zal het in de eerste plaats het bewijs moeten leven van de opgelopen schade. In gewone omstandigheden is dit echter niet moeilijk en staat de omvang van de schade vast.

Daarnaast zal het slachtoffer moeten bewijzen dat die schade het gevolg is van een begane fout. En hier ligt een eerste struikelsteen...

Een ogenblik heeft men in België kunnen denken dat de klassieke leer over de noodwendigheid van een fout voor de aansprakelijkheid zou uitgediend hebben. En men mocht hopen dat wie schade veroorzaakte door dit enkele feit zelf de vergoeding ervoor zou verschuldigd zijn. En dan zou het niet meer nodig geweest zijn te bewijzen waar en hoe een wettelijke regel geschonden werd, of bij gebreke van schending van een wetbepaling, hoe te kort gekomen was aan de naleving van de algemene voorschriften der maatschappelijke ordening.

Het was de tijd toen men sprak van de leer van het geschapen risico. Deze leer was de vrucht van een meer sociologisch gerichte rechtsopvatting. Haar aanhangers streefden ernaar meer billijkheid te doen heersen in de rechtsverhoudingen over het algemeen. Eén van de middelen daartoe bestond erin de aansprakelijkheid wegens schade vast te knopen aan het schadeberokkenend patrimonium, zonder onderzoek der fout (cfr. V. Lennep, R. T., 1936, 5).

Het was ook de tijd toen de gedachten van de procureur-generaal P. Leclercq ingang vonden, en een zekere ophef maakten in de wereld der rechtgeleerden. Ik zal hier geen uiteenzetting geven van deze gedachtengang. Te dikwijls reeds hebt u deze vraagstukken ontmoet, zij het in uw dagelijkse praktijk, of in de pas verlaten colleges der universiteit. Overigens, ik geef er mij wel rekenschap van dat ik daar misschien niet eens toe in staat ben. Wie van ons zou zich er mogen op beroemen deze theorie wel en gron-

dig te hebben begrepen? Deed men immers niet opmerken dat zij dit eigenaardig lot gekend heeft dat de steller ervan steeds maar opnieuw meende te moeten opmerken dat men hem niet begrepen had. « Ni les commentateurs qui l'avaient approuvée, ni ceux qui l'avaient combattue, ni les plaideurs qui avaient cru s'y conformer ni ceux qui avaient cherché à s'y soustraire, ni les cours et tribunaux qui l'avaient appliquée, ni ceux qui l'avaient rejetée », niemand had zijn theorie naar behoren gehad. (Fonteyne, nota onder Cassatie, 27 januari 1937, R. G. A., n° 25096.)

Maar wat ook de juiste draagwijdte moge zijn van deze theorie, zij streeft er in alle geval naar een stap vooruit te zijn in de richting van de verbetering van het lot van hem, die schade ondergaat.

In de loop van de jaren zijn enkele wetten tot stand gekomen, die in grote mate verwezenlijkingen zijn, op die gedachte gesteund. Het zijn b.v. de wetten op de arbeidsongevallen, de mijnen, het luchtverkeer en een paar andere. Hun grondgedachte is steeds: wie schade ondergaat heeft recht op herstel, al weze de oorzaak dezer schade niet een handelwijze, die men als fout kan brandmerken.

Maar de individualistische gedachten waren echter sterk ingeburgerd en de voorstanders van de nieuwe theoriën hebben het zelf aangevoeld, dat zij er niet zo vlug zouden in slagen deze sterke burcht te belegeren en te overwinnen. Alzo schreef Hauriou, één onder hen: « Nous serions fort étonnés s'il ne se préparait pas une ère de conservatisme et de retour aux idées classiques ». (Nota in Sirey, 1919, III, 25.)

En de rechtspraak is de weg van de klassieke gedachten resoluut ingeslagen. Het volstaat even de jongste rechtspraak van het Hof van Verbreking te doorlopen om er de volstreekte terugkeer naar de klassieke leer over de aansprakelijkheid wegens fout te zien bevestigen. (Verbreking, 22 augustus 1940, Pas. I, 205; 16 december 1948, J. T. 1949, 84; 25 juni 1953, J. T. 1954, 6.) Indien Prof. Kluyskens in de uitgave van 1948 van zijn beginselen van burgerlijk recht nog schrijven kan dat « de jurisprudentie van ons Verbrekingshof minder duidelijk is, en dat men eigenlijk niet zeer juist weet hoever de rechtspraak van ons Verbrekingshof op dit ogenblik staat » (deel I, n° 382), dan is het duidelijk dat deze twijfel op heden niet meer bestaat.

En die fout die moet bewezen worden, moet daarenboven in concreto vastgesteld worden. Het volstaat niet, zoals een rechter het deed ter gelegenheid van een ontsporing, te zeggen dat een ontsporing noodzakelijkerwijze het bestaan van een fout impliceert bij de vervoerder, zonder het nodig te oordelen de juiste aard en de constitutieve elementen ervan na te gaan en te omschrijven. (Verbreking, 18 januari 1945, Pas. 1945, I.)

Wil men slagen in een vordering tot schadevergoeding, dan is de grondvereiste daarvoor dat men de fout aantone. Hoe men het doet is onverschillig, en aan de bewijslevering zijn geen perken. De fout kan bewezen worden met alle middelen, vermoedens inbegrepen, al ware het zelfs door te bewijzen dat, in het besproken geval, het nadeel enkel het gevolg kan zijn van een fout.

Deze gemakkelijkheid in de keuze der bewijsmiddelen neemt nochtans niet weg dat het niet altijd mogelijk zal zijn de begane fout te bewijzen. En anderzijds kan het toch steeds gebeuren dat schade veroorzaakt wordt, zonder dat men iemand een fout kan te last leggen. Het is dan ook niet te verwonderen dat ook nu nog gezocht wordt naar andere oplossingen, en dat voorgesteld wordt dat een recht op schadevergoeding zou voorzien worden « als ontstaande uit iedere han-

deling van de mens, waardoor een ander geschaad wordt, hetzij door het uitwerksel van een arglistige wil, hetzij door onvoorzichtigheid of toevallige terugslag». (H. Bekaert, Openingsrede, R. W. 1951-'52, 96.)

Zover zijn wij op heden evenwel nog niet, en wij kunnen enkel hopen dat de inspanningen om tot dit resultaat te komen onverpoosd zullen voortgezet worden.

* * *

Het slachtoffer van een ongeval zoekt dus naar een fout. En zijn eerste gedacht gaat naar de renners. Deze zijn het die hun voertuig slecht besturen, en het ongeval veroorzaken. En de benadeelde denkt er dus aan zich tegen hen te keren.

Tussen de renners en de toeschouwers werd geen contract afgesloten. Indien er dus aansprakelijkheid kan bestaan, dan is het delictuele of quasi-delictuele aansprakelijkheid, geen contractuele.

In algemene regel bestaat er geen verhouding van dienstverhuring tussen de inrichters en de renners. Uitzonderlijk kan dit wellicht wel voorkomen, wanneer beroepssportlui — eigenaardige koppeling voorwaar als die van sport en beroep — voor rekening van de inrichters zouden rijden. Maar in algemene regel kan deze hypothese verwaarloosd worden. Even zo laten wij van kant het geval dat een gebrek aan de wagen zelf aan de basis zou liggen van het ongeval. In dit geval stelt zich dan het vraagstuk van de verantwoordelijkheid wegens een gebrek aan de zaak, waarvan het onderzoek ons te ver leiden zou. Laten wij ons beperken tot de persoonlijke, delictuele of quasi-delictuele fout van de renner.

Volgens sommigen bestaat de fout erin de wettelijke beschikkingen te overtreden. Wanneer men die bepaling aanneemt, dan moet men onmiddellijk getroffen zijn door het feit dat de renners, door het enkele feit alleen van deel te nemen aan een wedren, bestendig in overtreding moeten zijn met de strafwet. Ten ware dat men hen zou laten genieten van een immuniteit, die hen toelaat ongestraft de wettelijke voorschriften te overtreden.

Dit is inderdaad het geval. Hoe zou men b.v. de renners kunnen onderwerpen aan het voorschrift de uiterste rechterzijde van de weg te houden? Zij moeten toch immers pogen mekaar voorbij te steken, en dit aan snelheden die hen verplichten gedurende een soms lange tijd naast elkaar te rijden. Hoe zou men de algemene snelheidsbeperking kunnen toepassen op hen, zoals zij vervat is in artikel 26, 1° van de wegcode, terwijl gans hun kunst erin bestaat uitzonderlijke snelheden te bereiken? Hetzelfde geldt overigens voor het aanzetten tot overdreven snelheid, artikel 26. De renners hebben maar één doel, en het publiek verlangt er geen ander, namelijk de mededingers te overtreffen door de snelheid van hun vaart.

«Telkens wanneer de wet een beroep toelaat en organiseert, zegt Garraud, het is te zeggen een sociale inrichting waarvan de uitoefening noodzakelijkerwijze het verrichten van handelingen met zich medebrengt, die normalerwijze door een strafregel zijn verboden, moet men aannemen dat deze wet, door het feit zelf, de verwezenlijking van deze handelingen ten uitzonderlijken titel wettelijk maakt». (Gec. door Charles, De sport en het strafrecht, Rev. Dr. Pen. Crim., juni 1953.)

Het is op deze mening dat men de straffeloosheid grondt van de bokkers, die mekaar wederzijds slagen en verwondingen toebrengen. Mutatis mutandis is dit ook hier het geval. De wet verbiedt de snelheidswedstrijden niet, maar voorziet hun mogelijkheid; de over-

heid laat ze toe. Het kan dan ook niet anders of de deelnemers ervan zijn ontslagen van de naleving van de teksten, die ermede onverenigbaar zijn. (Cfr. Gent, 27 november 1952, R. W. 1952-'53, 1280; Antwerpen, 13 december 1951.)

Fout door overtreding van een wettelijk voorschrift zal er dus gewoonlijk niet te vinden zijn in hoofde van de renners, omdat die overtreding voor hen juist geoorloofd is. Blijft de fout door de overtreding van de essentiële regelen der voorzichtigheid. En er werd inderdaad geoordeeld dat de renners die essentiële regelen moeten naleven, zo ten opzichte van hun mededingers als ten opzichte van het publiek. En dat rekening moet gehouden worden met de niet te overtreffen maximale mogelijkheden, zowel wat betreft de omloop als wat betreft de lichamelijke gesteltenis der piloten zelf. (Verviers, 15 juni 1938, Pas. III, 169.)

Maar, op de keper beschouwd, lijkt dergelijk oordeel wel louter theorie te zijn. Wanneer het toegelaten wordt te rijden met wagens die een snelheid van bijna 300 km. per uur ontwikkelen, wanneer men de banen vrijmaakt van alle ander verkeer, wanneer men weet dat de renners als het ware vechten voor een merk, aangespoord door fabriek en verkopers, voor wie een al of niet behalen van de overwinning grote winst kan betekenen, of zwaar verlies, wanneer men dit weet en dit toelaat, hoe kan men dan terzelfdertijd eisen van de renners dat zij, in het vuur van de strijd, zichzelf beperkingen zouden opleggen? Zijn zij er overigens nog toe in staat? Of is de feitelijke toestand niet veeleer zó dat zij zich in de praktische onmogelijkheid bevinden om hun wagens bestendig meester te blijven en dat een ongeval steeds zó snel geschiedt dat de nog mogelijke voorzichtigheid er weinig of niets kan aan verhelpen? Zodat uiteindelijk het veilig verloop van een wedren voor een groot deel te danken is aan het toeval, dat zo dikwijls de schutse is der vermetelen.

Hoe zal de benadeelde er in die voorwaarden in slagen te bewijzen dat de renner iets deed dat hij had kunnen vermijden. En dan nog, in de onderstelling dat dit bewijs geleverd wordt, wie kan dan a priori weten of de renner kapitaalkrachtig is, en in staat om te betalen? Voorzeker, achter hem zal de rechter soms de verzekeraar zien staan. En misschien juist daarom zal de rechtbank wellicht gemakkelijk fout noemen wat het in werkelijkheid niet is. Maar waar staat de verplichting van een verzekering af te sluiten in de wet geschreven? Persoonlijk herinner ik mij, en sommigen onder u wellicht ook, het geval van een geleerde die zich onledig hield met het inrichten van rodeo-koersen. En ik betwijfel ten zeerste dat hij verzekerd was bij een ernstige maatschappij, en dat hij de vervallen premien tijdig betaalde. Wie kon hem zulks verhinderen?

* * *

En ziende dat de kansen om te slagen in een actie tegen de renners zelf eerder gering zijn, komt men ertoe de mogelijkheid te overwegen in rechte op te treden tegen de inrichters. Het is ten anderen met dezen dat het publiek rechtstreeks in aanraking komt, het is aan dezen dat betaald wordt, het is met dezen dat gecontracteerd wordt. De inrichters organiseren een schouwspel, de toeschouwers wonen het bij.

Ten huidige dage is de Belgische rechtspraak er practisch eensgezind over dat de contractuele verantwoordelijkheid en de aquiliaanse naast elkaar samen kunnen bestaan. Desniettegenstaande is het niet helemaal van belang ontbloot even de contractuele verhouding tussen inrichters en toeschouwers

aan te stippen. Men denke b.v. aan de formulering van vele verzekeringspolissen, die de onderschrijver verzekeren tegen alle gevolgen van zijn burgerlijke verantwoordelijkheid, steunend op de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek. Gelden deze verzekeringscontracten ook voor de contractuele verantwoordelijkheid? (Cfr. Bruxelles, 23 mars 1948, J. T., 513.) Het antwoord op de gestelde vraag zal genuanceerd zijn. Men zegt ja, wanneer blijkt dat de begane fout, ook buiten het contractueel verband om, aanleiding zou geven kunnen tot aansprakelijkheid.

Soms kan het dus van belang zijn uit te maken op welke grond van verantwoordelijkheid een vordering best zal gesteund worden. In het geval dat ons bezig houdt zal het gewoonlijk de aquiliaanse fout zijn. Het contract, dat tussen de inrichters en de toeschouwers afgesloten wordt, voorziet ten slotte geen waarborg van veiligheid, enkel het spektakel.

Maar wat er nu ook van weze, de fout van de inrichters zal duidelijk moeten omschreven en gepreciseerd worden.

Het gevaar voor ongevallen schuilt in de beoefende sport zelf. En wij zagen reeds dat de uitoefening er van op zichzelf geoorloofd is. In het feit zelf der organisatie zal alvast geen fout begaan zijn. Maar de inrichters moeten ervoor zorgen dat — en die verplichting is zeer strict — alles derwijze georganiseerd zij, dat een normaal verloop kan verwacht worden. Aldus mogen zij b.v. een uitgesproken onervaren renner niet laten mede rijden. Zij moeten er voor waken dat de gekozen wegen geschikt zijn. Zij moeten de gepaste afzondering verwezenlijken tussen de renners en het publiek. Pas wanneer kan aangetoond worden hoe en op welke wijze zij gefaald hebben zal men kunnen spreken van aansprakelijkheid. Het lijkt ons inderdaad gewaagd en overdreven, en strijdig met de aangehaalde rechtspraak, uit het feit zelf van het ongeval te besluiten tot de fout, en voorop te zetten dat het ongeval haast steeds het gevolg is van twee samenlopende fouten, deze van een onhandig of roekeloos renner, en deze van de inrichter, die er niet voor zorgde het publiek op voldoende wijze te beschermen. (Cfr. Charles, *ibid.*)

Er is overigens bij de laatste ongevallen gebleken dat reeds aanzienlijke en belangrijke veiligheidsmaatregelen genomen waren, en dat het ongeval zich niettemin voordeed; zal men daar zó gemakkelijk de fout vinden?

Om zich te verdedigen tegen eventuele aanspraken zullen de inrichters pogen te schuilen achter de administratieve goedkeuring. Vermits wij toelating hadden om te doen wat wij deden, kunnen wij toch geen fout begaan hebben, zo zullen zij redeneren, ten ware dat men zou aannemen dat wij toelating kregen om foutieve handelingen te stellen, hetgeen totaal absurd is.

Spitsvondig is dergelijke redenering misschien wel, maar ook onjuist. De administratieve goedkeuring brengt wel mede dat men bezwaarlijk zou kunnen staande houden dat het enkel feit der inrichting van het gevaarlijk schouwspel foutief is. (Brussel, 3 juni 1931, Pas. 1932, II, 158.) Maar zij dekt geenszins de materiële gebreken in de organisatie zelve. De burgemeester heeft het feit der inrichting goedgekeurd, maar heeft de praktische verwezenlijking niet kunnen bekeuren; deze komt maar later. Hierin ligt overigens een der bezwaren tegen het stelsel der goedkeuring door de burgemeester, zoals het thans in voege is. Ware het inderdaad niet veel beter duidelijk de technische voorwaarden vast te stellen, waarvan het ver-

lenen van een goedkeuring zou afhankelijk gesteld worden? Een degelijke controle of de naleving ervan zou de terugtrekking der gegeven toelating tijdig mogelijk maken.

Wij zien hier dus reeds dat het slachtoffer zeer moeilijk de fout van de inrichters zal kunnen aanduiden. En indien de rechtbank een fout weerhoudt, dan mag men vermoeden dat zulks veelal meer zal geschieden uit redenen van billijkheid, dan krachtens een stricte toepassing van de vigerende rechtsregelen.

Bedenken wij daarbij dat het wellicht niet steeds even gemakkelijk zal zijn om de inrichters te vinden. Het kan een individueel persoon zijn, maar het kan ook wie weet welke club zijn, zonder enige rechtspersoonlijkheid. Tegen wie zal het geding dan gevoerd worden? Zoveelste moeilijkheid... En we spraken dan nog niet eens van de solvabiliteit. Stipte ik niet reeds het geval aan van de gefailleerde inrichter?

* * *

En aldus ondervindt de rechtzoekende dat het moeilijk en lastig is om herstel te bekomen. Is het dan te verwonderen dat hij zich afvraagt of de openbare overheid, die reeds zoveel lasten draagt en 't allen kante kwistig ronddeelt, ook voor hem niet zou kunnen tussenkomen. «Want, indien de wedren plaats greep, en indien ik schade geleden heb, dan is dit maar mogelijk geweest omdat de burgemeester dit toegelaten heeft.» En hij keert zich tegen de burgemeester, aan wie het inderdaad toekomt de nodige toelating te verlenen, zonder dewelke geen snelheidswedstrijd mag georganiseerd worden. (Wilkin, *Loi Comm.*, I, 353.)

Er heeft een ogenblik twijfel bestaan of de burgemeester, bij het verlenen van defgelijke toelatingen, handelt als orgaan van de gemeente of van de Staat. Vandaar dat men soms gepoogd heeft de Staat verantwoordelijk te doen verklaren, voor de schadelijke gevolgen van 's burgemeesters beslissingen. De politionele bevoegdheid behoort aan de Koning, zo zei men, en de burgemeester is ter zake enkel een uitvoerend orgaan van het centraal bestuur. Deze mening werd evenwel van de hand gewezen door het Hof van Verbreking (Verbr., 21 oktober 1954, J. T. 1955, 56.) De burgemeester is zowel het hoofd van de gemeentelijke politie als de uitvoeringsagent van het centraal bestuur in de gemeente, redeneert het Hof. Welnu, de zorg voor de veiligheid van verkeer in de straten en openbare wegen maakt deel uit van de opdrachten van het plaatselijk bestuur, in wiens naam de burgemeester dan handelt.

De Staat in zake roepen is dus zeker verkeerd. Maar de burgemeester aanspreken, en de gemeente? Staan deze in voor de nadelige gevolgen van een toegelaten wedstrijd?

U kent de oude betwisting of de overheid al dan niet kan verantwoordelijk verklaard worden voor haar fouten, en of men ze al dan niet daartoe in rechte kan vervolgen. En u weet hoe de vraag opgelost werd. De rechtbanken hebben niet te oordelen over de opportuniteit van de gewraakte maatregel (Verbr., 11 juli 1911, Pas I, 440), maar de overheid heeft in te staan voor de schade, veroorzaakt door de schending van een burgerlijk recht (Verbr., 16 december 1920, Pas. 1921, I, 63.)

En het is u niet onbekend hoe de stad Brugge, ongewild weliswaar, een groot aandeel heeft gehad in het tot stand komen van die rechtspraak, door het omvallen van een harer bomen op de eigendom van de toentertijde bloeiende Flandria.

In het algemeen echter weigeren de rechtbanken

de gemeente aansprakelijk te erkennen wegens ongevallen overkomen tijdens een wedstrijd, die door de burgemeester toegelaten werd. Zij oordelen dat het ten slotte de gemeenteverheid niet is die de gevaarlijke bezigheid heeft georganiseerd. Zij heeft ze enkel geduld. (Luik, 14 juni 1935, *Mouv. Comm.* 1936, 130; Namen, 12 mei 1925, *Pas.* 1930, III, 158.)

Sommige delen deze mening niet (Pirson & Devillé) en zouden ook hier de beweerde fout willen gesanctioneerd zien. En voorzeker, deze opvatting is de juiste. Maar dezelfde moeilijkheid komt hier ook opduiken. Hoe zal men bewijzen dat de burgemeester een fout begaan heeft?

Wat moet de burgemeester eisen van de inrichters vooraleer zijn toestemming te geven? Geen wet zegt het hem, een leidraad heeft hij niet. En draagt hij misschien geen verantwoordelijkheid in rechte, dan draagt hij toch de morele verantwoordelijkheid van een beslissing, waarvoor hij feitelijk de nodige bevoegdheid niet heeft.

Laten wij het ons niet ontveinzen dat geen wedstrijd in ingericht worden doorheen dichtbewoonde centra. Brede en veilige wegen zoekt men daarvoor, die noodzakelijkerwijze landelijke dorpen doorkruisen. En zie daar de burgemeester die beslissen zal. Voorzeker, het is een brave man, die tracht goed te doen. Maar tot op die dag strekt de zorg voor de veiligheid zich bij hem wellicht niet verder uit dan de omheining van zijn hoeve, of de vloer van zijn winkel. En nu moet deze man oordelen of het al dan niet wenselijk is, met het oog op de openbare veiligheid, dat zijn gemeente zou doorkruisd worden door een wedren. En voor zich heeft hij mensen die gespecialiseerd zijn in dergelijke inrichtingen. Hoe kan men hopen dat zij er niet steeds zullen in slagen de burgemeester te overtuigen door hun technisch woordenspel? Voeg daarbij dat deze lieden gedreven worden door commerciële behendigheid en winstbejag, dat jammer genoeg dikwijls hun enig doelwit is. Heeft men het niet gezien te Le Mans, toen na de vreselijke ramp het spektakel eenvoudig voortgezet werd, in strijd met alle menselijke gevoelens. Toen men de directeur van de wedstrijd ondervroeg over die voortzetting van de koers, gaf de heer Faroux dit ontsellend antwoord: «In de sport bestaan geen gevallen van overmacht. Heeft men de ren stilgelegd toen de ijveraarster voor het vrouwenkiesrecht onder de paarden van de Derby te Epsom liep? Werd de wedstrijd stilgelegd toen bij de grote prijs te Monza een renwagen 23 personen neerveelde? Toen veertien dagen geleden drie wagens in brand schoten te Indianapolis? En toen de Havilland met straaandrijving in 1953 te Farnborough in de menigte te pietter viel, werden toen de demonstraties geschorst? Telkens is het antwoord neen. Al die rampen zijn vreselijk, maar het leven moet zijn gang gaan.»

Trouwens, zo voegde hij er aan toe, niemand zou Zaterdagmiddag het recht gehad hebben de «Automobile Club de l'Ouest» te dwingen de wedstrijd stil te leggen. Firma's konden van ons voor de rechtbank *honderden millioenen* eisen, door te doen gelden, dat wij hun de *uitzonderlijke winsten*, die een overwinning in de 24 uren van Le Mans voor hen meebrengt, zouden hebben doen verliezen.» (Verklaring in de pers opgenomen.)

Hoe zal de burgemeester kunnen weerstaan aan de druk die zulke lieden op hem uitoefenen? Vergeten wij ten slotte ook niet dat hij vrezen moet voor zijn populariteit, zodat hij, evenmin als zijn collega's der randgemeenten, weigeren kan de gevraagde toelating te verlenen.

Alles samen dus, een burgemeester die in feite niet met kennis van zaken kan oordelen, en die practisch gezien geen gebruik kan maken van zijn machten. Kan men het hem als een fout aanschrijven, wanneer hij in die omstandigheden zijn goedkeuring verleent aan een organisatie, waarvan de gebrekkigheid achteraf tragisch blijken zal...

* * *

Wij zagen reeds hoe menigvuldig de moeilijkheden ontstaan op de weg van de benadeelde, die naar vergoeding zoekt, maar denken wij echter niet dat er geen andere meer zijn.

Men zal hem b.v. een beding van niet aansprakelijkheid tegenwerpen. Inderdaad, bekijkt aandachtig de affichen en de ingangskaarten der meeste sportmanifestaties. Ergens onderaan, liefst in kleine letter, zult u vinden: dat het bestuur niet aansprakelijk is voor eventuele ongevallen.

Er wordt nu wel eens gevonnisd dat dergelijk beding van nul en gener waarde is tegenover de toeschouwers. Maar die vonnissen geven daarvoor geen preciese redenen op. (Luik, 29 november 1954, *Bull. Ass.* 1955, 135.) De toeschouwer heeft daarin niet toegestemd menen anderen (Pirson & Devillé), want hij kreeg maar kennis van het beding, na betaling van de prijs, en dan nog in de onderstelling dat hij de vermeldingen van het ticket gelezen heeft.

In algemene regel nochtans schijnt het beding wel geldig te zijn. Principeel bestaat immers geen bezwaar tegen de ontlasting van verantwoordelijkheid. En ook elders neemt men aan dat de contractanten kunnen gebonden zijn door clausules die hen als het ware opgedrongen worden. Het zijn de zogenaamde toetredingscontracten. Zodat men besluiten moet dat, uitgezonderd het geval van bewezen *fraus* of zware fout, de clausule rechtsgeldig is. (Burgerl. Brussel, 3 februari 1945, *J. T.* 1945, 318.) Het zal dus aan de aanlegger toekomen te bewijzen dat hij verschalkt werd, dat de begane fout van dien aard is, dat zij onmogelijk kan gedekt worden, en dat geen ontlasting er voor kan verleend worden, vermits zulks strijdig zou zijn met de openbare orde.

Men zal pogen verder te gaan, en men zal zeggen: «Hebt gij schade ondergaan, zo hebt gij dit enkel aan u zelf te wijten. Gij hebt het gevaar gezocht, en moet er de gevolgen van dragen.» En dat is heel juist, theoretisch gezien.

Wanneer het slachtoffer deel nam aan de manifestatie, dus een renner zelf, dan neemt men aan dat zijn deelname in zichzelf de aanvaarding van het risico insluit. Voor de toeschouwers poogt men wel enigszins meer inschikkelijk te zijn. Vandaar dat beweerd wordt dat de enkele wetenschap der mogelijkheid van schade hun eigen verantwoordelijkheid niet in het gedrang brengt, ten ware natuurlijk dat zij, bewust of onbewust, zou bijgedragen hebben tot de verwezenlijking dier schade. (Verviers, 13 juni 1938, *Pas.* III, 169.) Dergelijk onderscheid lijkt nochtans fictief. Het is misschien wel waar dat de toeschouwers nooit hebben gedacht dat zij schade konden ondervinden, dat zij er op vertrouwd hebben dat alle veiligheidsmaatregelen getroffen werden en dat zij ten slotte blindelings hebben gehandeld. Dit neemt niets weg van het feit dat zij het gevaar konden voorzien, en dat zij het vrijelijk hebben willen trotseren. Vandaar dat het in de huidige stand van zaken zeker kan volstaan beroep te doen op de aanvaarding van het risico om, althans voor een deel, de schade te doen dragen door wie ze ondervond.

* * *

Wat kunnen wij nu uit dit alles besluiten? Dat er op heel dit gebied minstens een grote onzekerheid heerst nopens de respectieve rechten en plichten van alle betrokken partijen. Dat de betrokkenen zich veelal geen rekenschap geven van de gevaren die zij feitelijk lopen. De toeschouwers betrouwen zich op de inrichters en op het toezicht van de overheid. De renners evenzeer. En in feite zijn de waarborgen die de wet hen verstrekt onbestaande.

Zoals de toestand thans is bestaat er in feite maar één oplossing, hoe radicaal ze ook weze. De heren burgemeesters zouden geen enkele toelating meer mogen verlenen, zolang er geen volledige regeling getroffen werd langs wettelijke weg. Deze oplossing schijnt wat al te brutaal? Zie dan naar de beslissing van de Franse regering die, na de ramp te Le Mans, alle wedrennen met motorvoertuigen tijdelijk verbood. Zie eveneens naar de beslissing van de Amerikaanse autovereniging, die meende van nu af haar medewerking te moeten ontfangen aan alle snelheidswedstrijden. Zij is namelijk van mening dat de zorg voor de veiligheid van het wegverkeer, waarvoor zij steeds geijverd heeft, daarmee niet langer overeen te brengen is. In de Verenigde Staten werd overigens het vraagstuk van het verbieden der wedrennen opgeworpen door senator Neuberger. De Belgische Minister van Binnenlandse Zaken liet zich overigens in die zin uit waar hij, tijdens een verklaring in het Parlement, de mogelijkheid vooropstelde van een parlementair initiatief in de zin van een wetsverbod, waarover de Kamers zich desgevallend zouden uit te spreken hebben.

Dergelijke maatregel zou natuurlijk essentieel tijdelijk zijn, in afwachting dat een volledige regeling zou tot stand gebracht worden. In dezelfde ministeriële verklaring was er sprake van een wetsontwerp van de heer Minister van Openbare Werken, waarbij een statuut wordt bepaald voor de banen, speciaal aangelegd en voorbehouden voor het snelverkeer van autovoertuigen. Bewust ontwerp voorziet dat de voorwaarden, welke moeten vervuld worden om op deze banen snelheidswedstrijden in te richten, zouden vastgelegd worden bij koninklijk besluit. Waar deze banen speciaal aangelegd zijn voor het snelverkeer, kan men verhopend dat de inrichters van koersen ze zouden verkiezen boven de andere; aldus zouden ze reeds aan een wettelijke regeling onderworpen zijn.

Dit volstaat echter niet. Door hun aard zelf moeten alle snelheidswedstrijden met motorvoertuigen aan een wettelijke regeling onderworpen worden, ongezien de gevolgde weg. Deze regeling zou er moeten naar streven al de moeilijkheden, die wij in de loop van deze beknopte uiteenzetting hebben ontmoet, uit de weg te ruimen, en als het ware de bescherming te zijn van de slachtoffers van rampen, ook tegen hun eigen vermetelheid.

De technische vraagstukken zouden moeten opgelost worden, zoals de vereiste afstand tussen renbaan en de plaats waar de toeschouwers zich mogen opstellen, de hoedanigheid van de renweg zelf, de veiligheidsvoorschriften door de renners te volgen, enz. De algemeen geldende regelen moeten vastgelegd worden door terzake bevoegde personen. De lokale overheid zou pas de gevraagde toelating mogen verlenen, wanneer de aanvragers zich er toe verbinden de vastgestelde voorwaarden na te leven. En pas na de vaststelling van de werkelijkheid dezer naleving zou de wedstrijd mogen plaats grijpen.

Dit alles zal echter niet beletten dat ongevallen zich nog zullen voordoen. In de strijd tegen de dood is de mens steeds de verliezer. Vandaar dat maat-

regelen zullen moeten getroffen worden tot verzekeren van de passende hulpverlening aan de slachtoffers. Vandaar ook dat passende maatregelen zullen moeten getroffen worden tot verzekeren van vergoeding voor alle geleden schade.

Ziedaar enige voorwaarden waaraan de noodzakelijke wettelijke regeling zou moeten voldoen. Met het doel deze gedachten concreet samen te vatten leek het mij niet nutteloos ze te formuleren in een tekst, die als basis zou kunnen dienen voor een verdere uitdieping van het vraagstuk.

Artikel 1. Geen enkele wedren met motorvoertuigen zal mogen ingericht worden zonder de voorafgaande toelating van de burgemeester van de gemeente op wiens grondgebied de ren zal plaats vinden.

Artikel 2. De gegeven toelating zal slechts voorwaardelijk zijn. De inrichters zullen er zich moeten toe verbinden de technische voorschriften na te leven waarvan sprake in artikel 4. Vóór de aanvang van de wedren zal de burgemeester of zijn afgevaardigde zich vergewissen dat deze voorwaarden in feite nageleefd worden; door deze vaststelling alleen zal de gegeven toelating haar uitwerking mogen krijgen.

Artikel 3. De toelating gegeven door de burgemeester wordt onderworpen aan de goedkeuring van de provinciegouverneur.

Artikel 4. Er wordt een raadgevende commissie ingericht met als opdracht de technische vereisten vast te leggen waaraan de inrichting van iedere snelheidswedstrijd met motorvoertuigen moet beantwoorden, met het oog op de veiligheid van de renners en van de toeschouwers, en de hulpverlening aan de slachtoffers bij ongeval.

De burgemeester en de gouverneur kunnen, vooraleer hun toelating of bekrachtiging te verlenen, ieder bijzonder geval onderwerpen aan het advies dezer commissie, die haar advies uitbrengt binnen de drie weken.

Artikel 5. De inrichter zal hetzij een individueel persoon hetzij een vereniging met rechtspersoonlijkheid moeten zijn. Hij zal het bewijs moeten leveren dat hij een verzekering onderschreven heeft met het oog op de vergoeding van alle welkdanige schade, voortvloeiend uit zijn contractuele, delictuele of quasi-delictuele verantwoordelijkheid, uit deze der deelnemers aan de wedren, alsmede voor alle schade voortvloeiend uit ieder toevallige oorzaak.

De verzekeringspolis zal moeten voorzien dat het verval van het voordeel der verzekering in geen geval aan de schadelijder kan tegengeworpen worden, onverminderd het recht van de verzekeraar de uitbetaalde bedragen terug te vorderen als naar recht.

Artikel 6. De inbreuken op de bepalingen van de tegenwoordige wet worden bestraft met een gevangenisstraf van 8 dagen tot 2 jaar, en met een geldboete van 26 tot 10.000 frank.

De bepalingen van artikel 85 van het wetboek van strafrecht zijn van toepassing op de inbreuken op de tegenwoordige wet.

* * *

Voorzeker, er hadden nog heel wat vraagstukken kunnen behandeld worden in verband met de kwestie die ons bezighield. En de tekst die als samenvatting voorgesteld werd is voor verbetering vatbaar. Indien deze uiteenzetting er mocht in geslaagd zijn uw aandacht te vestigen op het belang en de omvang der opgeworpen kwestie, dan is het gestelde doel ten

volle bereikt. Zoals iemand onder U me deze morgen liet opmerken, ware het voorzeker al te vermetel te hopen dat de echo van deze beschouwingen verder reiken zou dan de omheining dezer zaal.

Nutteloos is de voordracht daarom niet te noemen. Voor mij was het een gelegenheid om mij te oefenen in het werk op het uitgestrekte arbeidsveld van de rechtswetenschap. Voor U is het de gelegenheid geweest te bewijzen dat het onjuist is te beweren, zoals

men soms doet, dat de mensen van deze eeuw enkel bekommerd zijn om zichzelf en wat onmiddellijk nut heeft. Uwe aanwezigheid hier is het bewijs dat U integendeel ons, jongeren, wilt aanmoedigen en dat U belangstelt in ons werk, al weze het dan nog zo onvolmaakt, theoretisch en nutteloos.

G. DE BAETS,
Advocaat bij de Balie te Brugge.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 22 april 1955.

Voorzitter : M. Vanderersch.

Raadsheer-Verslaggever : M. Van Beirs.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Delacroix en Veldekens.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Begrip « familieonderneming ».

Het eerste lid van artikel 2 van het Wetsbesluit van 28 december 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders bepaalt dat het wetsbesluit van toepassing is op alle door een overeenkomst van dienstverhuur verbonden werknemers en werkgevers; het tweede lid van hetzelfde artikel bepaalt echter dat het op werkgevers en arbeiders, behorend tot een familieonderneming slechts zal worden toegepast na bekendmaking van koninklijke besluiten, waarbij gemotiveerde afwijkingen van sommige bepalingen van het wetsbesluit zullen kunnen bepaald worden wegens de bijzonderheden van voornoemde overeenkomsten.

Vooralsnog heeft geen koninklijk besluit de toepassing van bedoeld wetsbesluit van 28 december 1944 uitgebreid tot de arbeiders en werkgevers, die behoren tot een familieonderneming; dat wetsbesluit zelf omschrijft niet het begrip familieonderneming, waarnaar het verwijst.

Uit de door het wetsbesluit van 28 december 1944 geregelde stof en uit het doel van dat besluit blijkt dat de tijdelijk aan zijn toepassing onttrokken familieonderneming slechts de onderneming kan zijn, waarna de aard van een familieonderneming toegekend wordt ten aanzien van haar eigen economische structuur; het woord « familieonderneming » bedoelt aldus die onderneming, waarin om reden én van de nauwe bloed- of aanverwantschap én van de gemeenschap van belangen tussen de personen, die hun bedrijvigheid in dienst daarvan stellen, dient te worden vermoed dat de uitdrukkelijke of stilzwijgende overeenkomsten, die hen aan de onderneming binden, niet in de eigenlijke zin des woords dienstcontracten zijn en niet tot voorwerp hebben een prestatie tegen een bedongen loon.

Voormeld wetsbesluit bepaalt echter niet nader de vereisten voor de aanvaarding van zodanig vermoeden.

De reden van dit stilzwijgen is hierin te vinden, dat naar de mening van de auteurs van het wetsbesluit de overeenkomsten tussen werkgevers en arbeiders, die tot een familieonderneming behoren, in een nabije toekomst, evenals de eigenlijke contracten van dienstverhuur, aan de bepalingen van

het wetsbesluit zouden worden onderworpen, onder het enkel voorbehoud van de afwijkingen, welke de Koning zou menen te moeten toebrengen aan sommige der bepalingen wegens de generische bijzonderheden van de overeenkomsten in een familieonderneming.

Hieruit blijkt dat de auteurs van het wetsbesluit bedoeld hebben niet zelf alle bestanddelen te bepalen, die een overeenkomst moet verenigen om een contract te zijn « tussen werkgevers en arbeiders, die tot een familieonderneming behoren ».

In afwachting van een K.B. op dit stuk moet derhalve aan de term « familieonderneming » de hierboven omschreven algemene betekenis worden gegeven, d.w.z. van een onderneming, waarin enkel personen als werkgevers en werknemers deelnemen, die om reden én van nauwe bloed- of aanverwantschap én van de gemeenschap van belangen verbonden zijn door een overeenkomst, waarvan het hoofdoorwerp niet een arbeidsprestatie tegen een bedongen loon is.

Zelfs in de sociale wetgeving komt geen algemene omschrijving van de familieonderneming voor.

Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid
t/ Pierreux en Vosselmans.

Gelet op het bestreden vonnis, op 9 maart 1954 in hoger beroep door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel gewezen;

Over het enig middel : schending van artikelen 2, inzonderheid 2, 2de al., en 3 der besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd door de besluitwet van 6 september 1946, de wet van 27 maart 1951, het koninklijk besluit van 27 april 1951 en de wet van 29 december 1952 betreffende het ouderdomspensioen, 1 van het koninklijk besluit van 16 januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid gewijzigd door het koninklijk besluit van 27 april 1951, 97 der Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het vonnis a quo bevestigd heeft hetwelk de aanlegger veroordeeld heeft aan de verweerders een geldsom van 300.470 frank te betalen, voornoemde som het bedrag van de bijdragen vertegenwoordigende met betrekking tot de jaren 1945 tot 1951, om de reden dat de onderneming der verweerders daadwerkelijk een familieonderneming zou uitmaken en niet aan de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid zou onderworpen zijn,

dan wanneer de familieonderneming waarop gedoeld wordt in artikel 2, 2de alinea, van de besluitwet van 28 december 1944, die onderneming is waarin slechts de leden van de familie onder het gezag hetzij van de vader of de moeder, hetzij van de voogd, tewerkgesteld zijn en dat de onderneming van de verweerders niet

aan deze definitie beantwoordt vermits er personen werkzaam zijn dewelke zich gedeeltelijk onder het gezag van hun vader of moeder en gedeeltelijk onder het gezag van hun oom of tante bevinden;

Overwegende dat, in zijn eerste alinea, artikel 2 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders vermeldt dat, onder voorbehoud van de uitzonderingen die het bepaalt en die aan de zaak vreemd zijn, die besluitwet van toepassing is op alle door een contract van dienstverhuring verbonden werknemers en werkgevers; dat het in zijn tweede alinea echter bepaalt dat het op werknemers en werkgevers verbonden door een contract tussen werkgevers en arbeiders behorend tot een familieonderneming, slechts zal worden toegepast na bekendmaking van koninklijke besluiten waarbij gemotiveerde afwijkingen van sommige van de bepalingen van de besluitwet zullen kunnen voorzien worden wegens de bijzonderheden der voornoemde contracten;

Overwegende dat vooralsnog geen koninklijk besluit de toepassing van bedoelde besluitwet van 28 december 1944 tot de arbeiders en werkgevers behorend tot een familieonderneming heeft uitgebreid; dat die besluitwet zelf het begrip familieonderneming niet omschrijft naar hetwelk zij verwijst;

Overwegende dat zowel de beslissing van de eerste rechter als het bestreden vonnis aangenomen hebben dat de onderneming van verweerders een familieonderneming is naar de zin van de tweede alinea van artikel 2 van de besluitwet van 28 december 1944 en dat, bijgevolg, de leden van deze onderneming aan het bij die besluitwet ingevoerd stelsel thans niet onderworpen zijn;

Overwegende dat het middel enkel gegrond is op de beweerde miskennis, door de rechter, van het begrip familieonderneming in voormelde 2de alinea, hetwelk, naar het middel, aan de toepassing van de besluitwet slechts die ondernemingen zou onttrekken waarin uitsluitend leden van de familie onder het gezag, hetzij van de vader of de moeder, hetzij van de voogd, tewerkgesteld zijn; dat zulks niet het geval is voor de onderneming van verweerders, vermits de leden der familie daarin gedeeltelijk onder het gezag van hun vader of hun moeder, en gedeeltelijk onder het gezag van hun oom of hun tante arbeiden;

Overwegende dat uit de door de besluitwet van 28 december 1944 beheerste stof en uit het doel waarnaar zij streeft, volgens haar artikel 1, blijkt dat de tijdelijk aan de toepassing van de besluitwet onttrokken familieonderneming slechts de onderneming kan zijn waaraan de aard van een familieonderneming toegekend wordt ten aanzien van haar eigen economische structuur, dat zodus het woord « familieonderneming » die onderneming aanduidt waarin normaal dient vermoed te worden, om reden en van de nauwe bloed- of aanverwantschap en van de gemeenschap van belangen tussen de personen die hun bedrijvigheid in dienst ervan stellen, dat de uitdrukkelijke of stilzwijgende overeenkomsten die hen aan de onderneming binden, niet in de eigenlijke zin des woord dienstcontracten uitmaken en niet als hoofdoorwerp een arbeidsprestatie tegen een bedongen bezoldiging hebben;

Overwegende, nochtans, dat voormelde besluitwet de vereisten niet nader bepaalt, opdat zodanig vermoeden zou kunnen worden aangenomen;

Dat de reden dezer ontstentenis te vinden is hierin dat, naar de mening van de auteurs van de besluitwet, de contracten « tussen werkgevers en arbeiders behorend tot een familieonderneming » in een nabije toekomst, evenals de eigenlijke contracten van dienst-

verhuring, aan de bepalingen van de besluitwet zouden onderworpen worden, onder het enkel voorbehoud van de afwijkingen welke de Koning zou achten te moeten toebrengen aan zekere dier bepalingen, wegens de generische bijzonderheden van de contracten in een familieonderneming;

Dat hieruit blijkt dat de auteurs van de besluitwet bedoeld hebben niet zelf alle bestanddelen te bepalen welke een contract moet verenigen om een « contract tussen werkgevers en arbeiders behorend tot een familieonderneming » uit te maken;

Dat derhalve, in afwachting van het van kracht worden van een koninklijk besluit op dit stuk, aan de term « familieonderneming » de hierboven omschreven algemene betekenis behoort te worden gegeven, dit is de betekenis van een onderneming waarin enkel personen als werkgevers en loontrekkenden deelnemen, die, om reden en van nauwe bloed- of aanverwantschap en van gemeenschap van belangen, verbonden zijn door een contract waarvan het hoofdoorwerp niet een arbeidsprestatie tegen een bedongen bezoldiging is;

Overwegende dat, in onderhavig geval, de rechter over de grond die gemeenschap van belangen, en tevens ook een nauwe bloed- en aanverwantschap vastgesteld heeft, vermits de werkgevers en arbeiders allen onder elkaar, bloed- of aanverwanten zijn, ten verste in de vierde graad;

Overwegende dat de voorziening ten onrechte staande houdt dat de familieonderneming enkel maar een onderneming kan zijn « waarin slechts de leden van de familie onder het gezag, hetzij van de vader of de moeder, hetzij van de voogd » tewerkgesteld zijn; dat het deze beperkende uitlegging van artikel 2, alinea 2, van voormelde besluitwet steunt op artikel 1 van het koninklijk besluit van 28 februari 1919 tot samenordering van de wetten op de vrouwen- en kinderenarbeid, op artikel 1 van de wet van 14 juni 1921 tot invoering van de achturedag, op artikel 1 van de besluitwet van 25 februari 1947 betreffende het toekennen aan de arbeiders van loon voor een zeker aantal feestdagen per jaar, en op artikel 2 van het koninklijk besluit van 9 maart 1951 tot samenordering van de wetten en besluitwetten betreffend het jaarlijks verlof der loonarbeiders;

Overwegende dat geen dier bepalingen de uitdrukking « familieonderneming » bezigt en dus evenmin kan beschouwd worden als houdende een tot toepassing van om het even welke sociale wet geldende algemene omschrijving;

Dat trouwens de ondernemingen, waarin alleen familieleden arbeiden, verschillend omschreven zijn in artikel 1 van de wet van 15 juni 1896 op de werkplaatsverordening en in artikel 7 van de wetten betreffende de kindertoeslagen, samengevat bij de wet van 19 december 1939; dat buitendien, zo in artikel 2 van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de arbeiders voor de toepassing van die wet de familieonderneming bepaald wordt, die wet evenwel niet vereist dat de familieleden, bij ontstentenis van voogdij, onder het gezag van de vader of van de moeder tewerkgesteld zijn;

Overwegende dat dus, zelfs in de sociale wetgeving, er geen algemene omschrijving van de familieonderneming bestaat;

Overwegende, tenslotte, dat de werkgever welke, krachtens de besluitwet van 28 december 1944, gehouden is tot het uitkeren van stortingen aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, indien hij zijn verplichting niet nakomt, een strafrechtelijk misdrijf pleegt (artikel 12, paragraaf 2); dat de rech-

ter, door de toepassing van die besluitwet uit te breiden tot werkgevers die, volgens de tekst van alinea 2 van artikel 2, thans eraan niet onderworpen zijn, noodzakelijkerwijze ook, wat hem verboden is, aan een strafbepaling een extensieve toepassing zou geven;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 21 april 1955.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Daubresse.

Advocaat-Generaal: M. Delange.

Advocaten: Mrs Ansiaux en Veldekens.

Handelshuur. — Medeëigendom. — Door een der mede-eigenaren geweigerde huurhernieuwing. — Deze mede-eigenaar enig eigenaar geworden. — Voorwaarde?

Zo de wet van 30 april 1951 aan de huurder een recht op hernieuwing van de huurovereenkomst toekent, verleent zij echter aan de verhuurder het daarmede verbonden recht de hernieuwing te weigeren, mits in dat geval de bij artikel 16, IV, bepaalde vergoeding te betalen.

Daaruit vloeit voort dat de hernieuwing niet kan worden gelijkgesteld met een verlenging, die enkel krachtens de wet geschiedt.

Artikel 14 van dezelfde wet bepaalt dan ook dat de huurder, die het recht op hernieuwing wenst uit te oefenen, zijn wil daartoe moet te kennen geven met opgave, op straffe van nietigheid, van de voorwaarden, waaronder hij bereid is «de nieuwe huurovereenkomst te sluiten» en dat, ingeval de verhuurder deze kennisgeving onbeantwoord laat, hij «geacht wordt in te stemmen» met de aldus door de huurder voorgestelde huurovereenkomst.

Zo de huurovereenkomst een onverdeeld onroerend goed tot voorwerp heeft, is een beroep op dat wettelijk vermoeden alleen dan mogelijk, wanneer alle mede-eigenaren het stilzwijgen bewaren. Elk hunner vermag de toepassing van dat vermoeden te beletten door gebruik te maken van het recht de hernieuwing te weigeren.

In casu heeft de mede-eigenaar-verhuurder, toen hij zich tegen de hernieuwing van de huurovereenkomst verzet heeft, als reden de wil opgegeven, voor zover hij van het onverdeeld onroerend goed de enige eigenaar zou blijven, het naderhand aan zijn dochter in gebruik te geven.

De aldus geformuleerde modaliteit heeft het hernieuwen van de huurovereenkomst niet aan een voorwaarde onderworpen, maar sloeg op het bestaan zelf van het recht die hernieuwing te weigeren.

De veiling, waarbij het goed aan bedoelde mede-eigenaar toegewezen is, heeft zijn recht om te weigeren bestendigd.

Fafchamps t/ Santilman.

Gelet op de bestreden vonnissen, de 26e januari en de 6e april 1954 in hoger beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Verviers;

Overwegende dat blijkens de vaststellingen van de rechter over de grond:

1) aanlegger krachtens een verlengde huurovereenkomst een onroerend goed in gebruik had dat in hoofdzaak bestemd was tot het drijven van kleinhandel en in onverdeeldheid toebehoorde aan de consoorten Santilman, waaronder verweerder;

2) aanlegger van de mede-eigenaars op 16 augustus 1951 verlenging van zijn huur verzocht heeft;

3) alleen verweerder zich op 20 augustus 1951 tegen de hernieuwing verzet heeft, door blijk te geven van zijn wil, «zover hij eigenaar van het onroerend goed blijft», het door zijn dochter te doen betrekken;

4) aanlegger, die zich niet vóór de rechter voorzien heeft, evenwel het gebruik van het verhuurde behouden heeft;

5) verweerder, op veiling gehouden op 5 november 1952 enige eigenaar geworden zijnde van het onroerend goed, op 14 november 1952 opzegging gedaan heeft tegen de 20e van dezelfde maand, op grond dat hij zich op 20 augustus 1951 geldig tegen de hernieuwing van de huurovereenkomst verzet had;

Overwegende dat het bestreden vonnis van 26 januari 1954, na aangenomen te hebben dat verweerder verzet aan het hernieuwen van de huurovereenkomst in de wet gestaan heeft, voormelde opzegging geldig verklaart, onder voorbehoud van de door aanlegger gevorderde uitwinningsvergoeding; dat het bestreden vonnis van 6 april 1954 op die vordering afwijzend beschikt;

I. In zover de voorziening gericht is tegen het vonnis van 26 januari 1954:

Over het eerste middel, schending van artikelen 13 en 16 van de wet van 30 april 1951 op de handels-huurovereenkomsten, en van artikel 577 bis, inzonderheid paragrafen 5 en 6, van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden vonnis ten onrechte beslist dat, wanneer een tot handelsdoeleinden verhuurd onroerend goed het onverdeeld eigendom is van verscheidene personen, de huurder die overeenkomstig de wet hernieuwing van de huurovereenkomst verzocht heeft, die hernieuwing niet kan bekomen indien een der mede-eigenaars ze weigert om een der redenen omschreven in artikel 16 van de wet van 30 april 1951, bijaldien de andere eigenaars ze ook niet geweigerd hebben,

dan wanneer, vermits het recht van terugneming dat de weigering van hernieuwing door de verhuurder uitmaakt, een daad is die het gebied van het voorlopig beheren te buiten gaat, dat recht, ingeval de huur toegestaan is door meerdere onverdeelde eigenaars, niet door een afzonderlijke mede-eigenaar kan uitgeoefend worden, en dan wanneer de hernieuwing uit kracht der wet plaats heeft ingeval alle verharende mede-eigenaars niet een der in artikel 16 omschreven redenen inroepen:

Overwegende dat, zo de wet van 30 april 1951 aan de huurder een recht op hernieuwing van de huurovereenkomst toekent, zij echter aan de verhuurder het daarmede verbonden recht toekent de hernieuwing te weigeren, mits in dat geval de bij artikel 16, IV, bepaalde vergoeding te betalen;

Dat daaruit voortvloeit dat de hernieuwing niet is gelijk te stellen met een verlenging welke enkel door uitwerking van de wet plaats heeft;

Overwegende dat artikel 14 van dezelfde wet dan ook bepaalt dat de huurder die het recht op hernieuwing verlangt uit te oefenen, zijn wil moet te kennen geven met opgave, op straffe van nietigheid, van de voorwaarden waaronder hij bereid is «om de nieuwe huurovereenkomst te sluiten» en dat, in geval de ver-

huurder deze kennisgeving onbeantwoord laat, hij «geacht wordt... in te stemmen» met de zodoende door de huurder voorgesteld huurovereenkomst;

Overwegende dat, zo de huurovereenkomst een onverdeeld onroerend goed tot voorwerp heeft, een beroep op dit wettelijk vermoeden alleen dan mogelijk is, wanneer alle mede-eigenaars het stilzwijgen bewaren; dat elk hunner vermag toepassing van dat vermoeden te beletten door gebruik te maken van het recht de hernieuwing te weigeren;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, schending van artikelen 13 en 16 van de wet van 30 april 1951 op de handels-huurovereenkomsten, 1179 en 1183 van het Burgerlijk Wetboek, doordat de bestreden beslissing ten onrechte de geldigheid aangenomen heeft van de weigering van huuthernieuwing, waarvan aan aanlegger in verbreking door verweerder in verbreking kennis werd gegeven, ofschoon aan die weigering een voorwaarde verbonden was welke de rechter over de grond als ontbindende voorwaarde aangeduid heeft, te weten dat de weigering zou vervallen in geval verweerder in verbreking de hoedanigheid van eigenaar van het verhuurde pand niet behield,

dan wanneer in de gedachtengang der wet, de weigering van hernieuwing, dit wil zeggen de uitoefening van het recht van terugneming, louter op zich zelf moet bestaan, en dan wanneer de verbintenissen welke de uitoefening van dat recht ten laste van de verhuurder in het leven roept, niet afhankelijk kunnen gesteld worden van een ontbindende of schorsende voorwaarde;

Overwegende dat verweerder, toen hij zich op 20 augustus 1951 tegen de hernieuwing van de huurovereenkomst verzet heeft, als reden de wil opgegeven heeft, zover hij van het onverdeeld onroerend goed eigenaar zou blijven, naderhand daarin zijn dochter te vestigen;

Overwegende dat de aldus geformuleerde modaliteit het hernieuwen van de huurovereenkomst niet aan een voorwaarde onderwierp, maar sloeg op het bestaan zelf van het recht die hernieuwing te weigeren;

Overwegende dat de veiling welke ten gunste van verweerder plaats gehad heeft, zijn recht om te weigeren bestendigd heeft;

Dat het middel naar recht faalt;

II. In zover de voorziening gericht is tegen het vonnis van 6 april 1954 :

Overwegende dat met geen middel tegen dat vonnis opgekomen wordt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 9 mei 1955.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Gerniers.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs De Grave, Six, Vandenbroele en Dobbelaere.

Faillissement. — Een vordering, die meer op een stoffelijk en geldelijk belang dan op een zedelijk belang gegrond is, kan uitsluitend door de curator worden ingesteld.

Een vordering van de gefailleerde, die meer op een stoffelijk en geldelijk belang dan op een zedelijk belang gegrond is, kan door de curator als ver- tegenwoordiger van de benadeelde worden ingesteld. De gefailleerde verliest inderdaad, te rekenen van het vonnis van faillietverklaring, van rechtswege het beheer over al zijn goederen, zelfs over die, welke hem kunnen toekomen, terwijl hij in staat van faillissement verkeert (artikel 44 Faillissementswet).

De curator, die door de wet belast wordt met dit beheer en de vereffening van de boedel, is alleen bevoegd in het gemeenschappelijk belang alle rechten en vorderingen uit te oefenen, die ten doel hebben de baten te vermeerderen of de schulden te verminderen.

Artikel 136 Strv. dat op beperkende wijze moet worden uitgelegd, vindt slechts toepassing in geval een burgerlijke partij vóór een onderzoeksgerecht in het ongelijk wordt gesteld.

Mrs De Grave en Six q.q. (faillissement Gobin)
t/ Vanden Broeck en cons.

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Nopens de ontvankelijkheid van de hoofdeis :

Overwegende dat appellanten, handelende in hun hoedanigheid van curators van het faillissement van wijlen Maurice Gobin, op grond van artikel 1382 B. W., de solidaire veroordeling van geïntimeerden vorderen, tot betaling ener som van 2.000.000 ten titel van herstelling der schade die deze laatsten, door een onbezonnen klacht tegen voornoemde Gobin, aan de massa veroorzaakt hebben;

Overwegende dat appellanten, tot staving van deze vordering, in hun inleidende dagvaarding inroepen «dat deze klacht de faillietverklaring van Gobin teweeggebracht heeft»;

«dat deze faillietverklaring als gevolg had dat Gobin zijn goederen en zijn eer verloor; dat de openbare verkoping van zijn goederen, gebouwen en materiaal een merkelijke minderwaarde met zich bracht, zodanig dat het evenwicht tussen actief en passief grotelijks werd verbroken»; «dat daarbij het langdurig beslag door de heer Procureur des Konings op verschillende waarden, o.m. een waardevolle collectie postzegels, nogmaals een belangrijke waardevermindering als gevolg had»; «dat anderzijds Gobin sedert zijn aanhouding ook fysisch geknakt is en hij sedertdien lijdend is aan een zware hartkwaal»;

Overwegende dat het uit deze aanhalingen gebleken is dat, in strijd met wat de eerste rechter beslist heeft, de onderhavige vordering niet alleen betrekking heeft op rechten die uitsluitend aan de persoon van Gobin

verbonden zijn en krachtens artikel 116 B.W. door deze alleen uitgeoefend kunnen worden (Fredericq, Droit Commercial Belge, D. VIII, n° 97, blz. 202), maar ook en voor het *grootste deel* op rechten die met diens patrimonium verband houden;

Overwegende dat naar de bewering van appellanten ten gevolge van de door geïntimeerden bedreven fout, belangrijke patrimoniale goederen van de gefailleerde, die het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers uitmaken, ingevolge de faillietverklaring in zeer ongunstige voorwaarden en ver beneden hun werkelijke waarde in het openbaar uitverkocht werden, zodat de schuldeisers op het bedrag hunner schuldvorderingen een aanzienlijk verlies ondergaan hebben;

Overwegende dat, waar ter zake het recht tot herstel klaarblijkelijk veel meer op een stoffelijk en geldelijk belang dan op een zedelijk belang gegrond is, appellanten, als vertegenwoordigers van de zagezegd benadeelde massa, ontvankelijk zijn om een eis tot schadevergoeding tegen geïntimeerden in te dienen (Laurent, Droit Civil, D. XVI, n° 413, blz. 474; Baudry Lacantinerie en Barde, Des Obligations, D. I, n° 625, blz. 531; R.P.D.B., V°, Faillites et Banqueroutes, n° 382);

Overwegende inderdaad, dat de gefailleerde te rekenen van het vonnis van faillietverklaring van rechtswege het beheer verliest over al zijn goederen, zelfs over deze die hem kunnen te beurt vallen terwijl hij in staat van faillissement is (wet 18 april 1851, artikel 444);

dat de curators die door de wet belast worden met dit beheer en de vereffening van de massa, alleen bevoegd zijn om, in het gemeenschappelijk belang, alle rechten en vorderingen uit te oefenen die tot doel hebben het actief te vermeerderen of het passief te verminderen (Cass., 14 december 1889, Pas. 1900, I, 59; Gent, 20 juli 1897, Pas. 1898, II, 66);

Ten gronde :

Overwegende dat partijen, in eerste aanleg evenals in hoger beroep, ten gronde geconcludeerd hebben : dat de zaak in staat is om een eindbeslissing te bekomen;

Overwegende dat appellanten ten onrechte hun vordering steunen op artikel 156 W.S.V., vermits deze wetsbepaling, die op beperkende wijze dient uitgelegd te worden, slechts haar toepassing vindt in geval dat een burgerlijke partij vóór een *onderzoeksgerecht* in het ongelijk gesteld wordt;

Overwegende dat de vordering, voor zover zij gesteund is op artikel 1382 B.W., alle ernstige grond mist vermits geïntimeerden met een klacht tegen *onbekenden* bij de Procureur des Konings in te dienen, met geen feit aan te halen dat later als onwaar bevonden werd en met zich voor de rechtsprekende rechtsmachten als burgerlijke partijen aan te stellen tegenover Gobin zich aan geen fout plichtig gemaakt hebben;

Overwegende immers dat, met aldus te handelen, zij te goeder trouw geweest zijn en de perken van de hun door de wet toegestane rechten niet overschreden hebben;

Overwegende dat eerste geïntimeerde ook geen fout bedreven heeft met na de uitspraak van het correctioneel vonnis dd. 21 maart 1951, dat uitvoerbaar verklaard was niettegenstaande elk verhaal, een bevel voorafgaandelijk tot onroerend beslag te betekenen en het op het kantoor der grondpanden te doen overschrijven; dat immers deze bewarende maatregelen geen uitvoering in de strikte zin van het woord uitmaken;

Overwegende dat wat de door geïntimeerden ingestelde tegeneis betreft, er geen aanleiding bestaat om aan ieder der geïntimeerden een schadevergoeding van 10.000 frank hoofdens roekeloos en tergend gedrag toe te kennen, vermits appellanten, met hun toevlucht te nemen tot het gerecht, zich nopens de draagwijdte hunner rechten hebben kunnen vergissen en geenszins te kwader trouw, bij kwaadwilligheid of bij een grove en met bedrog gelijkstaande dwaling gehandeld hebben;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, gehoord de heer substituut procureur-generaal Versée in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend,

Wijst ze af, en veroordeelt appellanten tot de kosten van beide aanleggen.

NOOT : Zie in dit nummer het bij bovenstaand arrest gedeeltelijk gewijzigde vonnis van de Rechtbank te Brugge, dd. 26 januari 1954.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

26 januari 1954.

Voorzitter : M. Kesteloot.

Rechters : M.M. Le Fevere de ten Hove en Van Balberghe.

Advocaten : Mrs De Grave, Six, Vandenbroele en Dobbelaere.

Faillissement. — Vordering betreffende zowel materiële belangen als zedelijke belangen van de gefailleerde. — De curator is niet bevoegd deze vordering in te stellen, doch alleen de gefailleerde.

Ondanks de schijnbare algemeenheid van de bewoordingen sluiten de artikelen 44 en 452 Kw. luidens dewelke de gefailleerde van rechtswege beroofd is van het beheer van zijn goederen en niet meer in rechte kan optreden van het vonnis van faillietverklaring af, niet uit dat zekere vorderingen slechts door of tegen de gefailleerde kunnen of moeten worden ingesteld; deze artikelen moeten worden beschouwd in verband met artikel 1166 B.W., krachtens hetwelk de schuldeisers niet de rechten en vorderingen kunnen uitoefenen, welke uitsluitend aan de persoon van de schuldenaar zijn verbonden. Zo er geen betwisting bestaat omtrent de rechten en de vorderingen, die niet het vermogen betreffen, wordt de kwestie kieser, wanneer de vordering benevens een persoonlijk belang een geldelijk belang vertoont.

Het gaat er in hoofdzaak om welke de grondslag is van de vordering of van het recht.

Wanneer de vordering steunt op artikel 1382 B.W. moet een onderscheid worden gemaakt tussen de vorderingen, die steunen op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de goederen, en de vorderingen, die steunen op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon.

Wanneer zulke vordering steunt op een misdrijf of op een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon, moet worden nagegaan in hoever zij steunt op de krenking van een zedelijk belang; zo dikwijls de vordering strekt tot bescherming van een zedelijk belang,

dat door het misdrijf of door het oneigenlijk misdrijf is gekrenkt, zodat slechts de gekrenkte gefailleerde over deze krenking en over de opportuniteit van de vervolging kan oordelen, kan de vordering alleen door de gefailleerde worden ingesteld, zelfs wanneer zij strekt tot een geldelijke veroordeling.

Daarbij dient geen onderscheid te worden gemaakt tussen de vordering tot geldelijke vergoeding van geleden materiële schade, wanneer de uitoefening van deze vorderingen essentieel en vooreerst de waardering van een zedelijk belang veronderstelt. Zo in dit geval de curator gerechtigd is tussen te komen in het geding ter vrijwaring van de rechten van de boedel op de geldelijke voordelen, die uit de toekenning van de vordering kunnen voortvloeien, verblijft de uitoefening van de vordering zelf echter bij de gefailleerde persoonlijk.

Mrs De Grave en Six q.q. (faillissement Gobin)
t/ Van den Broeck en cs.

Overwegende dat de vordering, ingesteld ten verzoeken van de heren advocaten Meesters Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid van curators van het faillissement Maurice Gobin, en, voor zoveel nodig, ten verzoekere van de heer Maurice Gobin zelf, strekt tot solidaire en onverdeelde veroordeling van verweerders om aan verzoekers een som van 2.000.000 frank te betalen ter vergoeding van de schade, door Maurice Gobin geleden door de strafrechtelijke vervolgingen wegens verduistering van gelden, welke verweerders onrechtmatig hebben uitgelokt en gevolgd, daar zij besloten werden door een arrest van vrijpraak op 21 april 1952 verleend door het Hof van Beroep te Gent, en waardoor Maurice Gobin gekrenkt werd in zijn eer en geschaad in zijn gezondheid en zijn vermogen;

I. Betreffende de stand van de rechtspleging ten gevolge het overlijden van de eiser Maurice Gobin :

Overwegende dat de eisers Willy Six en Willy De Grave en verweerders in hun besluiten erkennen dat de eiser Maurice Gobin overleden is op 5 december 1952;

Overwegende dat, vóór dit overlijden en zelfs vóór de bekendmaking van dit overlijden, noch door de eiser Maurice Gobin, noch door de andere eisers of door verweerders, besluiten ten gronde op tegenspraak werden genomen, ter terechtzitting van deze rechtbank, dat de zaak dus, in zoverre ze ingeleid werd door de eiser Maurice Gobin, niet in staat is om te worden gevonnist (artikelen 342 en volgende Rv.) en er aanleiding bestaat ze ambtshalve van de rol af te voeren gezien het geding tot heden niet werd hernomen;

II. Betreffende de ontvankelijkheid :

Overwegende dat, in hun eerste besluiten, verweerders opwerpen dat de vordering, in zover ze als hoofdvordering ingesteld werd door de curators in het faillissement Maurice Gobin, niet ontvankelijk is, daar zij aan de persoon van de gefailleerde verbonden is en dienvolgens alleen door deze laatste kan worden uitgeoefend;

Overwegende dat, ondanks de schijnbare algemeenheid van de bewoordingen, de bepalingen van de artikelen 44 en 452 van het Wetboek van Koophandel (wet van 18 april 1851), luidens dewelke de gefailleerde van rechtswege beroofd is van het beheer van zijn goederen en niet meer in rechte kan optreden vanaf het vonnis van faillietverklaring, niet uitsluiten dat zekere vorderingen slechts door of tegen de gefailleerde kunnen of moeten worden ingesteld; dat namelijk deze artikelen dienen samengebracht met

het artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek, luidens hetwelk de schuldeisers niet kunnen uitoefenen de rechten en vorderingen welke uitsluitend aan de persoon van de schuldenaar zijn verbonden;

Overwegende dat, zo er geen betwisting bestaat omtrent de rechten en vorderingen die niet het vermogen betreffen, de kwestie kieser wordt wanneer de vordering benevens een persoonlijk belang een pecuniair belang vertoont;

Overwegende dat vooreerst dient aangestipt dat een vordering haar persoonlijk kenmerk niet noodzakelijk verliest doordat ze pecuniaire gevolgen kan hebben (bijvoorbeeld vordering tot scheiding van goederen, vordering tot herroeping van een schenking tussen echtgenoten), of zelfs dat ze uitsluitend strekt tot een veroordeling van pecuniaire aard (bijvoorbeeld vordering tot geldelijke schadevergoeding wegens eerroof of laster), dat dit element op zichzelf niet beslissend is;

Overwegende dat men hoofdzakelijk dient na te gaan welke de grondslag is van de vordering of van het recht;

Overwegende dat, wanneer zoals in casu de vordering gesteund is op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, de meeste auteurs een onderscheid maken tussen de vorderingen gesteund op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de goederen en de vorderingen gesteund op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon (A. Sourdat, *Traité général de la responsabilité*, deel I, n° 73; Demolombe, *Cours de droit civil* (Belg. uitg.), deel XII, n° 82, blz. 266; Aubry et Rau, *Cours de droit civil français*, vierde uitg., par. 2312 en de nota's 23 en 38; F. Laurent, *Principes de droit civil*, deel 16, n° 419; Baudry-Lacantinerie et Barde, *Obligations*, deel I, n°s 608 en 625 en nota 1);

Overwegende temeer dat, wanneer zulke vordering gesteund is op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon, men dient na te gaan in hoever zij gesteund is op de krenking van een zedelijk belang; dat telkens de vordering strekt tot bescherming van een zedelijk belang, dat door het misdrijf of door het oneigenlijk misdrijf werd gekrenkt, zodat slechts de gefailleerde over deze krenking en over de opportuniteit van de vervolging kan oordelen, zij ook alleen door de gefailleerde kan worden ingesteld, zelfs wanneer zij strekt tot pecuniaire veroordelingen (Kluyskens, *Verbintenissen*, n° 91, 31, 2°; Lyon-Caen et Renault, *Traité de droit commercial*, derde uitg., deel VI, n°s 228 en 231; L. Fredericq, *Traité de droit commercial*, deel VII, n° 97; F. Laurent, op. cit., loi civ., n°s 413 en 419; Demolombe, op. cit., n° 56);

Dat aldus aangenomen wordt dat de vordering tot herroeping van een schenking wegens ondankbaarheid een vordering uitmaakt gehecht aan de persoon van de gefailleerde;

Dat anderzijds aangenomen wordt dat, zo de actie tot herroeping van een schenking gesteund is op een feit waarvan de loutere vaststelling voldoet om de eis te verrechtvaardigen, de mening van de gefailleerde over de opportuniteit van de vordering onverschillig is; zoals bij voorbeeld zich zal voordoen wanneer de vordering is gesteund op de wanuitvoering van een der voorwaarden van de gift (Renouard, T. Ier, p. 304);

Overwegende dat daarbij geen onderscheid dient gemaakt tussen de vordering tot geldelijke vergoeding van geleden zedelijke schade en de vordering tot geldelijke vergoeding van geleden materiële schade, wanneer de uitoefening van deze vorderingen essentieel en vooreerst de waardering van een zedelijk belang veronderstelt; dat, zo in dit geval de curators

gerechtigd zijn tussen te komen in het geding ter vrijwaring van de rechten van de massa op de geldelijke voordelen die uit de toekenning van de vordering kunnen spruiten, de uitoefening van de vordering zelf nochtans persoonlijk blijkt aan de gefailleerde;

Overwegende dat ter zake aan verweerders wordt verweten dat zij te kwader trouw, om Maurice Gobin, te schaden en hem te zien vervallen verklaren van een legaat, klacht hebben ingediend tegen onbekenden wegens verduistering van effecten en gelden ten nadele van wijlen Elodie Schockaert, met als gevolg dat strafrechtelijke vervolgingen werden ingespannen tegen Maurice Gobin, dat hij werd aangehouden, naar de correctionele rechtbank verwezen en door deze rechtbank veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf; dat aan verweerders insgelijks wordt verweten zich burgerlijke partij in dit geding te hebben gesteld en hun besluiten gehandhaafd te hebben voor het Hof van Beroep te Gent, hetwelk nochtans een vrijspraak verleende, dat eisers voorhouden dat door deze vervolgingen Maurice Gobin geschaad werd in zijn eer en zijn aanzien, dat hij fysisch geknakt werd, dat zijn commercieel crediet werd aangetast en dat uiteindelijk zijn faillietverklaring werd veroorzaakt;

Overwegende dat de huidige vordering van eisers, die hoofdzakelijk tot voorwerp heeft het herstel van de schaden, veroorzaakt door een tergende en eervolgende aanklacht en vervolging vanwege verweerders, essentieel de eer en het aanzien van Maurice Gobin betreft; dat zij gesteund is op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon van Maurice Gobin en slechts deze laatste de krenking van het zedelijk belang en de opportuniteit van de vervolging kan waarderem (Cass. fr., 4 december 1936, S. 1939, I, 153, en de nota get. J. A. Roux);

Overwegende dat zulks temeer zo is, waar het arrest van vrijspraak enerzijds gesteund is op de afwezigheid van voldoende bewijzen betreffende het bedrieglijk inzicht en anderzijds de tekortkomingen van Maurice Gobin in streng bewoordingen afkeurt; dat, bijzonder in zulke omstandigheden, een vrijgesproken persoon, vooraleer er toe te besluiten zijn wettelijk vastgestelde onschuld in te roepen tot staving van een vordering tot schadevergoeding, de opportuniteit van die vordering onder een dubbel opzicht zal moeten waarderem en zich zal moeten afvragen of hij in geweten schadevergoeding kan eisen wegens aantijgingen, waarvan hij alleen weet of ze al dan niet gegrond waren en of het wenselijk is zich eraan bloot te stellen dat feiten en gedragingen zullen worden opgerakeld, dit ondanks de vrijspraak, misschien niet tot zijn eer strekken;

Overwegende dienvolgens dat de huidige vordering alleen door Maurice Gobin kon worden ingesteld, ook in zover ze strekt tot vergoeding van stoffelijke schade;

Dat deze slechts een gevolg kan zijn van de krenking van de eer en de goede faam van Maurice Gobin, vermits zij spruit uit het feit dat zijn handelscrediet, zijn commerciële faam verloren ging ten gevolge de vervolgingen wegens verduisteringen en geenszins ten gevolge van het louter materieel feit dat hij gedurende korte tijd van zijn vrijheid werd beroofd (van 16 mei tot 1 juni 1949);

Dat ook de uitoefening van de vordering tot vergoeding van de stoffelijke schade, welke volstrekt ongeschikt is aan de vordering tot vergoeding van de morele schade, essentieel en vooraf de waardering van een zedelijk belang veronderstelt;

Overwegende dienvolgens dat de eis van de curators van het faillissement niet ontvankelijk is; dat zij

vruchteloos inroepen dat de gefailleerde hen tot het instellen van deze vordering zou hebben gemachtigd, vermits het bewijs van deze lastgeving niet is geleverd en trouwens een lastgeving normaal vervalt door de dood van de lastgever;

III. Betreffende de tegeneisen :

Overwegende dat deze vorderingen gericht zijn tegen de eisers Willy Six en Willy De Grave, qualitate qua; dat de hoofdeis niet ontvankelijk zijnde, de tegeneis evenmin ontvankelijk is;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Beveelt dat de zaak, voor zover ze ingeleid is ten verzoeken van de partij Maurice Gobin, ambtshalve van de rol der rechtbank zal worden afgevoerd;

Verklaart de eis gesteld door de partijen Meesters Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid van curators van het faillissement Maurice Gobin, niet ontvankelijk;

Verklaart eveneens niet ontvankelijk de tegeneis door verweerders tegen deze eisers gesteld;

Veroordeelt eisers Willy Six en Willy De Grave qualitate qua tot de kosten van het geding.

NOOT : Zie in dit nummer het arrest van het Hof van Beroep te Gent, dd. 9 mei 1955, waarbij bovenstaand vonnis gedeeltelijk werd gewijzigd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 16 Juni 1955.

Voorzitter : M. De Preter.

Rechters : M.M. Tilkin en Cornette.

Advocaten : Mrs. G. Van Hoof en L. Schöller.

Arbeidsongeval. — Een interimair onderwijzer kan zich beroepen op de arbeidsongevallenwet.

De reden waarom de wet op het bediendencontract in haar artikel 29, laatste lid, niet toepasselijk wordt verklaard op de bedienden van de Staat, van de provincies en van de gemeenten, is de vastheid van hun betrekking. Die uitzondering geldt niet ten aanzien van hen die niet definitief zijn aangesteld. Met het oog op de dwingende strekking van de sociale wetgeving moet bij een afwijkende wetsbepaling de voorrang worden gegeven aan het gebiedend karakter van de sociale wet en de afwijkende bepaling beperkend worden uitgelegd.

Baeten t/ Gemeente Wilrijk.

Gezien de stukken van het geding o.m. :

1° het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis waartegen beroep, verleend door de Heer Vrederechter van het kanton Kontich, in datum van 31 december 1954;

.....

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het ingestelde beroep niet betwist wordt en hetzelfde trouwens naar vorm en tijd regelmatig blijkt;

Overwegende dat de eerste Rechter de oorspronkelijke eis van appellante, strekkende tot uitkering in hare handen der vergoedingen, voorzien door de wet van 1903 op de arbeidsongevallen, ongegrond verklaarde — omdat haar toestand van « interimair in het onderwijs » waartoe zij aangesteld werd bij Be-

slissing van het Schepencollege van Wilrijk, in uitvoering van artikel 38 van het Koninklijk Besluit van 25 oktober 1921, haar rangschikte bij de Gemeentebedienden, welke luidens het laatste lid van artikel 29 der wet van 7 augustus 1922 op het Bediendencontract niet onder het regiem van deze wet vallen en diensvolgens ook uitgesloten worden uit het toepassingsveld van de Wet op de arbeidsongevallen, die het B.W. van 9 juni 1945 ook teengover de bedienden van kracht maakte;

Overwegende dat appellante er de nadruk op legt, dat het uitschakelen van Staats-, Provincie- en Gemeentebedienden uit de Wet op het bediendencontract, ingegeven werd door de beschouwing dat deze bedienden, dank zij hun benoeming, een vaste betrekking bekomen, hetgeen geenszins het lot is van de overige bedienden;

Dat bijgevolg waar de vastheid der betrekking de hoeksteen vormt van dit onderscheid, een niet vaste betrekking de uitoefenaar ervan, al weze hij vormelijk aangesteld door Staat, Provincie of Gemeente, niet onderwerpt aan hoger vermelde en in de aangewreven zin toegepaste uitsluitings-schikking;

Overwegende dat, in het beoordelen van deze kwestie, inderdaad de vraag kan gesteld worden of de uitsluiting, voorzien door artikel 29 der wet op het Bediendencontract, geldt tegenover ieder, die ten welken titel ook uitgezonderd ten definitieven, in dienst genomen wordt van Staat, Provincie of Gemeente, ofwel zij slechts toepasselijk is op diegene welke die definitieve hoedanigheid bekomen heeft;

Overwegende dat de tekst zelve der Wet de uitdrukking «bedienden van de Staat, van de Provinciën en van de Gemeenten» bezigt, hetgeen dus doet vermoeden, dat het accent moet gelegd op de hoedanigheid weergegeven door dit woord «bedienden» en niet op de betekenis gehecht aan het werkwoord dat aanleiding gaf tot de vorming van dit woord; («employé de...» tegenover «employé par...»);

Dat bijgevolg enkel de vastbenoemde zal kunnen begrepen worden in het concept «bediende van de Staat, Provincie en Gemeente» en dat degene, die slechts tijdelijk in dienst is van deze organen en die professioneel de titel van Staat, Provincie of Gemeentebediende niet voeren kan, niet bedoeld wordt door die uitsluitingsbepaling van artikel 29 der wet op het bediendencontract;

Overwegende dat ten aanzien van de sociale wetgeving en meer in het bijzonder van de wet op de Arbeidsongevallen, voormeld artikel 29 van een regeling, die enkel de verhoudingen tussen patroon en bediende wilde vastleggen, het enige struikelblok blijkt te zijn om aan elke arbeidende kracht, die de stabiliteit van haar bezoldiging moet missen, hetzij ze hand- hetzij ze geesteswerk verrichtte, eenzelfde sociale bescherming te verlenen;

Dat door een te absolute betekenis toe te kennen aan het gebezigde woord «bedienden», men de werkzaamheden benut door Staat-, Provincie- en Gemeente van een hand- of geestesarbeider, welke in geen vast verband benoemd werd, en wiens betrekking de principieel vereiste stabiliteit ontbeert op gans uiteenlopende wijze zal behandelen, naar gelang het een arbeider of een bediende geldt;

Dat inderdaad de interimaire arbeider het voorstel van de wet op de Arbeidsongevallen zal genieten, wanneer daarentegen de interimaire bediende, wanneer, zoals ten deze, hij aangesteld wordt door een administratief orgaan, hiervan zou verstoken blijven;

Overwegende dat, gelet op de dwingende strekking, die de Belgische Sociale Wetgeving in het openbaar belang aan de dag legt, er bij een gebeurlijk hiervan

ogenschijnlijk afwijkende wetsbepaling, de voorrang dient gegeven aan die sociale nodenlenende strekking en de afwijkende bepaling restriktief dient toegepast;

Overwegende dan ook dat in die gedachtenorde artikel 29 van de wet op het bediendencontract moet verstaan worden als behorende alléén diegene, welke de titel van Staat-, Provincie- of Gemeentebediende bekomen heeft, en niet diegene welke tussentijdig door die kwaliteit aangedaan werd;

Overwegende derhalve dat waar appellante niet de titel van Gemeentebediende bezat, doch slechts de tussentijdige kwaliteit ervan, er haar niets in de weg staat om zich tegenover geïntimeerde te beroepen op het W.B. van 9 juni 1945 en gevolglijk de wet op de Arbeidsongevallen te laten spelen;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;

Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na er over beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het vonnis a quo te niet en doende wat de Eerste Rechter had moeten doen;

Zegt voor recht dat het ongeval aan appellante overkomen te Kontich op 17 november 1951, een werkongeval is in de zin der wet van 1903;

Stelt het basisloon vast op 82.080 frank;

En vooraleer over de hoegrootheid der opeisbare wettelijke vergoedingen uitspraak te doen;

Stelt aan als deskundige, enz...

NOOT : Verg. Rb. Verviers, 9 november 1949, Journal des Juges de Paix, 1950, 147; Vredeg. Grivegnée, 2 maart 1949, jurisprudence Liège 1949, 221; Vredeg. Limbourg, 25 februari 1948, J. T., 1950, 143 met noot van Simone David. Zie ook het onlangs verschenen artikel van A. Monballiu, De Arbeidsongevalenwet en de tijdelijke bedienden van Staat, Provincie en Gemeente, R.W. 1955/56, 729 v.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 26 juli 1955.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Maillet en P. De Schrijver.

Koopovereenkomst. — Ontbinding wegens wanprestatie van de koper. — Recht van de verkoper op vergoeding van de gederfde winst.

Bij ontbinding van een koopovereenkomst wegens wanprestatie van de koper is deze aan de verkoper vergoeding verschuldigd wegens de gederfde winst, die de verkoper mocht verwachten.

De koper kan niet met vrucht beweren dat de verkoper geen winst heeft gederfd onder voorwendsel, dat hij de waar opnieuw aan een derde kon verkopen en daarbij dezelfde winst maken. Dit standpunt ware alleen te verdedigen, indien mocht aangenomen worden dat de verkoper over niet genoeg waar kon beschikken om de twee verkopen te verwezenlijken, d.i. de verkoop aan de oorspronkelijke koper en de verkoop aan de volgende koper.

Vercauteren t/ Van Wagenberg-Festen.

Herzien het tussenvonnis van 16 december 1952 waarbij de koopovereenkomst ten nadele van verweerster verbroken werd verklaard, gezien zij op 19 januari 1952 aan eiser had laten weten dat zij weigerde de waar af te halen, — en waarbij een deskundige werd aangesteld om de prijs van de litigieuze waar te bepalen op gezegde datum van 19 januari 1952;

Overwegende dat het uit het verslag van de deskundige blijkt dat de prijs van de waar op de dag van de verbreking, niet verminderd was tegenover de prijs van de overeenkomst;

dat verweerster niettemin een vergoeding aan eiser verschuldigd blijft wegens het derven van de winst die hij op de verbroken koopovereenkomst mocht verwachten (Brussel, 29 september 1861, Pas. 1862, II, 303; Luik, 18 mei 1864, Pas. 1865, II, 68; Hrb. Verviers, 30 maart 1893, Pand. n° 1004; Hrb. Antwerpen, 5 maart 1910, P.A. 1910, I, 189; Hrb. Kortrijk, 16 april 1955, zaak De Bussere t/ Decancq, onuitgegeven; contra: talrijke beslissingen waaronder: Luik, 27 febr. 1893, Pas. 1893, Pas. 1893, II, 270; Hrb. Verviers, 3 december 1910, Pand. Pér. 1911, n° 499; Hrb. Brussel, 14 juni 1912, J. C. B. 448; Gent, 10 april 1930, J.C.F., 1930, n° 5021);

Overwegende dat verweerster niet zou gerechtigd zijn te beweren dat eiser geen winst heeft gedorven onder voorwendsel dat hij de waar aan een derde opnieuw kon verkopen en bij die gelegenheid dezelfde winst kon verwezenlijken;

Overwegende dat dit standpunt alleen ware te verdedigen indien het mocht aangenomen worden dat eiser over geen waar genoeg kon beschikken om de twee verkopen te verwezenlijken, d.i. de verkoop met verweerder en de verkoop met de derde aan wie hij de waar leverde die oorspronkelijk voor verweerster bestemd was;

Overwegende dat verweerster niet beweert dat eiser over een voldoende hoeveelheid waren kon beschikken om aan twee klanten te leveren en bijgevolg beide winsten te verwezenlijken;

dat eiser dus recht heeft op de winst gedorven op de eerste zaak, die met verweerster, zonder dat de winst op een tweede zaak met een hypothetische tweede klant dit recht zou kunnen wegcijferen;

dat eiser in die veronderstelling inderdaad recht had op beide winsten;

Overwegende dat eiser de normale commerciële winst op 30 % schat in de dagvaarding en op 20 % in de berekening die hij maakte in zijn besluiten van de prijs van de waar;

dat verweerster niet betwist dat die laatste winstmarge alleszins gegrond voorkomt;

Overwegende dat de schade door eiser geleden aldus 15.072 fr. beloopt ($9.420 \text{ fr.} \times 8 = 75.360 \text{ frank}$; $75.360 \times 20 : 100 = 15.072$);

Overwegende dat eiser vóór de dagvaarding verweerster niet heeft aangemaand tot betaling van schadevergoeding, noch zelfs op stellige wijze tot afneming;

dat derhalve de gerechtelijke intresten alleen verschuldigd zijn;

VREDEGERECHT TE MECHELEN (ZUID)

10 juni 1955.

Rechter: M. De Ridder.

Advocaten: Mrs Van de Werf en Van de Mert.

Onrechtmatige daad. — Vereisten voor de vorderingen krachtens de artikelen 1386 en 1384, eerste lid B.W.

Hij die op grond van artikel 1386 B. W. schadevergoeding eist, moet bewijzen:

1. dat er schade is;
2. dat de schade veroorzaakt is door instorting, d.i. door de val van materialen, die het gebouw vormen;
3. dat de instorting het gevolg is van een verzuim in het onderhoud of van een gebrek in de bouw.

Het afrukken door de wind van een vijftal pannen levert niet een instorting op.

Buiten het bijzondere geval, bedoeld in artikel 1386 B. W., is het eerste lid van artikel 1384 B. W. evenzeer toepasselijk op de goederen, gelet op de algemeenheid der bewoordingen van het artikel.

Voor de toepasselijkheid van artikel 1384 B. W., eerste lid, moet de benadeelde bewijzen:

1. het bestaan van het gebrek in de zaak;
2. het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade;
3. dat de verantwoordelijk gestelde persoon de zaak onder zijn bewaking had.

Het feit zelf van het ongeval doet het gebrek in de zaak niet vermoeden; dit bewijs behoeft door de eiser niet geleverd te worden door de juiste aanwijzing van het gebrek, maar voldoende zijn vermoedens, die hierin bestaan, dat enkel het gebrek der zaak het ongeval kan verklaren, terwijl alle andere mogelijkheden niet in aanmerking kunnen komen.

Zelfs indien het gebrek der zaak bewezen is, kan het wettelijk vermoeden van schuld omgeworpen worden door het bewijs, dat de door de zaak aangebrachte schade te wijten is aan een toeval of aan overmacht of aan enige andere vreemde oorzaak.

Van Gansberghe t/ Hentschke.

Aangezien de eiser voorhoudt dat hij zijn personenwagen op 23 december 1954 regelmatig gestationneerd had voor de woning, gestaan en gelegen te Mechelen, aan de Koningin Astridlaan n° 204, eigendom van en bewoond door verweerster; dat de wagen beschadigd werd door een zestal dakpannen dewelke van het dak der woning van verweerster vielen; dat verweerster verantwoordelijk is voor de aangerichte schade die hij schat op 1.000 frank;

Aangezien de verweerster aanvoert dat, vermits haar woning niet vervallen is door gebrek aan onderhoud of constructiefout, zij niet verantwoordelijk kan gesteld worden op basis van artikel 1386 van het Burgerlijk Wetboek, en dat zij evenmin kan aansprakelijk gesteld worden op basis van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, omdat de eiser niet het bewijs levert van het gebrek der zaak die onder haar hoede is;

1. Aangezien de eiser ter zitting voorhoudt dat hij zijn vordering niet steunt op artikel 1386, doch op artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek; Aangezien inderdaad hij die op grond van artikel

1386 B.W. schadevergoeding eist, moet bewijzen : 1. dat er schade is; 2. dat de schade veroorzaakt werd door de instorting, dit is door de val hetzij van het geheel, hetzij van een gedeelte van de materialen die het gebouw vormen; 3. dat de instorting het gevolg is van een verzuim in het onderhoud of van een gebrek in de bouw (Simon en De Beus, Burgerlijk Wetboek, sub artikel 1386; De Beus, Burgerlijke verantwoordelijkheid ontstaan uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven, n° 64, blz. 80; De Page, Droit civil, deel II, eerste uitgave, n°s 998 en 999; Rép. pr. dr. b., V°, Responsabilité, n°s 980 - 1011; Kluyskens, De Verbintenissen, eerste uitgave, n°s 403 - 404);

dat de eiser, in casu, niet bewijst dat er «instorting» is; een vijftal pannen, afgerukt door de wind, maken niet de instorting uit (zie : De Page, Droit civil, deel II, n° 998, 2°; De Page, Complément au traité de droit civil, deel II, n° 998; Nota onder Brussel, 23 april 1951, in Bulletin des Assurances, 1952, blz. 85);

dat de eiser evenmin bewijst dat, moest er instorting zijn, deze het gevolg is van een verzuim in het onderhoud of van een gebrek in de bouw;

Aangezien de eiser dus in casu terecht er van afziet om de verweerster aansprakelijk te willen stellen op grond van artikel 1386 B.W.;

2. Aangezien er enkel na te gaan blijft of de verweerster aansprakelijk kan gesteld worden op grond van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, luidend als volgt : «men is verantwoordelijk niet alleen voor de schade die men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van de personen voor wie men moet instaan, of van de zaken die men onder zijn bewaking heeft»;

Aangezien het eerste lid van artikel 1384 B.W. buiten het bijzonder geval voorzien door artikel 1386, even goed als op de bewaker van onroerende goederen als op de bewaker van roerende goederen, gelet op de alegemeenheid der termen van het artikel (Verbr., 22 oktober 1954, Rev. Gén. ass. resp., 1955, 5463, en Pas. 1955, I, 149; Verbrevking, 24 mei 1945, Pas. 1945, I, 172; Verbrevking, 12 juli 1945, Pas. 1945, I, 202; Rép. pr. dr. b., V°, Responsabilité, n°s 919 en 921; De Page, Droit civil, deel II, eerste uitgave, n° 1004; De Page, Complément au traité de droit civil, deel II, n° 1004; Nota onder Brussel, 23 april 1951, in Bulletin des Assurances, 1952, blz. 84);

Aangezien voor de toepasselijkheid van artikel 1384, eerste lid, volgende voorwaarden dienen aanwezig te zijn : de benadeelde (in casu de eiser) moet bewijzen : 1. het bestaan van het gebrek in de zaak; 2. het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade; 3. het feit dat de verantwoordelijk gestelde persoon (in casu de verweerster) de zaak onder zijn bewaking had (De Beus, Burgerlijke verantwoordelijkheid ontstaan uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven, n° 55; De Page, Droit civil, deel II, eerste uitgave, n° 1006; De Page, Complément au traité de droit civil, deel II, n° 1006);

Aangezien, in casu, de verweerster de zaak, t.t.z. het huis van welks dak de pannen gevallen zijn, onder haar bewaking had omdat het haar eigendom was, door haar bewoond, t.t.z. omdat zij voor eigen rekening er van gebruik maakte, er van het genot had en bewaarde, met het vermogen er over toezicht, bestuur en controle uit te oefenen (zie : De Beus, Burgerlijke verantwoordelijkheid ontstaan uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven, n° 56; Nota onder Brussel, 19 december 1949 in Bulletin des Assurances, 1950, blz. 251; De Page, Droit civil, deel II, n° 1005; De Page Complément au traité de droit civil,

deel II, n° 1005; Verbrevking, 25 maart 1943, Pas. 1943, I, 110; Rép. pr. dr. b., V°, Responsabilité, n° 958);

Aangezien eiser het gebrek der zaak moet bewijzen (De Page, Droit civil, deel II, n° 1006, met verwijzing naar rechtspraak in voetnota 2 en n° 1007; De Page, Complément au traité de droit civil, deel II, n° 1006, met verwijzing naar rechtspraak in voetnota 3); het feit zelf van het ongeluk doet het gebrek niet vermoeden (De Page, Droit civil, deel II, n° 1007, met verwijzing naar rechtspraak in voetnota 3; Nota onder Turnhout, 6 februari 1950, in Bulletin des Assurances, 1951, blz. 674); dat dit bewijs van het gebrek der zaak door de eiser echter niet moet geleverd worden door de juiste aanwijzing van het gebrek, maar door vermoedens, hierin bestaande dat enkel het gebrek der zaak het ongeluk kan uitleggen, terwijl alle andere mogelijkheden niet in aanmerking kunnen komen (zie nota Turnhout, 6 februari 1950, in Bulletin des Assurances, 1951, blz. 674; De Page, Droit civil, deel II, n° 1007; De Page, Complément au traité de droit civil, deel II, n° 1007, B);

Aangezien de eiser in casu het gebrek der zaak niet aanduidt, doch het gebrek wenst te bewijzen door vermoedens, hierin bestaande dat het ongeval zich niet zou kunnen voordoen hebben indien het dak van de woning van verweerster goed onderhouden was geweest;

Aangezien uit voorgebrachte elementen echter blijkt dat het kwestieuze dak goed onderhouden werd, regelmatig werd nagezien, en geen gebrek vertoonde, waardoor de zaak ongeschikt werd voor haar normaal gebruik;

Aangezien, zelfs indien het gebrek der zaak als bewezen zou voorkomen, het wettelijk vermoeden van schuld bij verweerster kan omgestoten worden door te bewijzen dat de door de zaak aangebrachte schade te wijten is aan een toeval of aan overmacht of aan enige andere vreemde oorzaak (De Beus, Burgerlijke verantwoordelijkheid ontstaan uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven, n° 55, blz. 74; De Page, Droit civil, deel II, n°s 1047 - 1050; Rép. pr. dr. b., V°, Responsabilité, n° 969; Nota onder Verbrevking, 22 oktober 1954, in Rev. Gén. Ass. resp., 1955, 5463; Verbrevking, 24 mei 1945, Pas. 1945, I, 172, vierde lid);

Aangezien in casu de verweerster het bewijs voorlegt, uitgaande van het Weerkundig Instituut te Ukkel, waaruit blijkt dat op 23 december 1954 de hevigste windstoten een abnormaal karakter hadden, en wat hun hevigheid betreft, vergelijkbaar waren met deze van de rampspoedige 1 februari 1953;

Aangezien de enkele dakpannen van het dak van verweersters huis zijn afgewaaid door abnormale windstoten, t.t.z. door winden die in de streek niet normaal voorkomen;

dat, gelet op het feit dat het dak van verweersters huis goed werd onderhouden en regelmatig werd nagezien, het loskomen van enkele pannen door abnormale windstoten, een vreemde oorzaak uitmaakt, zodat verweerster geen verantwoordelijkheid draagt;

dat in het werk van Prof. Kluyskens, De Verbintenissen (eerste uitgave), onder n°404, hierover de volgende aanhaling te lezen is : «daaruit volgt dat de eigenaar niet verantwoordelijk is wanneer de schade veroorzakende instorting teweeggebracht is door toeval, zoals de bliksem, een aardbeving, een overstrooming, een rukwind van buitengewone heftigheid waartegen zelfs wel gebouwde constructies niet bestand zijn, of waardoor behoorlijk geplaatste dakpannen afwaaien»;

Aangezien de vordering ongegrond is;

Gelet op de artikelen 2, 30, 32, 33, 35, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

Oordelende op tegenspraak en in laatste aanleg, verklaren de eis ontvankelijk doch ongegrond, wijzen eiser er van af, en veroordelen hem tot de kosten van het geding.

WERKRECHTERSRAAD TE GENT

18 maart 1955.

Voorzitter : M. H. Van Steenberge.
Rechtskundig bijzitter : M. W. Deprez.

Ondernemingsraad. — Klachtprocedure tegen geldigheid der verkiezingen. — Betekenis van « de onderneming ».

De klachtenprocedure uitgewerkt in art. 30 B. Rgt. 13 juli 1949 kan aangewend worden tegen elke onregelmatigheid, ook tegen het niet oproepen van alle kiezers. B. Rgt. 23 november 1949 is slechts van toepassing voor de arbeiders die op de kiezerslijsten opgenomen zijn. Door de term « technische bedrijfseenheid » bedoelt de wetgever de economische productie-eenheid.

A.B.V.V. t/ N.V. Cogétama-Néron.

Aangezien bij aangetekend schrijven van 27 december 1954 de Heer De Keuleneir in naam van hat A.B.V.V. beroep instelde tegen de verkiezingen van de ondernemingsraad bij de firma N.V. Et. Cogétama-Néron, waarvan de uitslag werd aangeplakt op 21 december 1954;

Aangezien eiser aanmerkt dat de verweerster die een werkhuys heeft te Knesselare en een ander te Gent, alleen de arbeiders werkende te Knesselare liet deelnemen aan de verkiezingen, ter uitsluiting van de arbeiders die tewerkgesteld werden te Gent, alhoewel de twee werkhuizen samen slechts één economische eenheid vormen;

Aangezien verweerster opwerpt dat :

1° de vraag, zoals geformuleerd, niet ontvankelijk is daar de regelmatigheid der verkiezingen niet betwist wordt;

2° dat in elk geval de twee werkhuizen dienen beschouwd als afzonderlijke technische eenheden;

Wat de ontvankelijkheid betreft :

Aangezien artikel 30 van het besluit van de Regent van 13 juli 1949, gewijzigd bij het besluit van de Regent van 11 januari 1950, bepaalt dat elke betrokken organisatie bij een per post aangetekend schrijven, binnen de 8 dagen na de aanplakking van de uitslag der stemming, bij de werkrechtensraad een klacht tegen de verkiezingen kan indienen;

Aangezien verweerster inroept dat deze bepaling enkel betrekking heeft op de onregelmatigheden tijdens de verkiezing zelf; dat de huidige eis betrekking heeft op de verrichting der verkiezingen;

Aangezien de tekst van het aangehaalde artikel 30 ruimer is; dat hij de onregelmatigheid van de verkiezingen beoogt; dat deze onregelmatigheid er kan in bestaan niet alle kiezers op te roepen; dat het

argument van verweerster derhalve niet steekhoudend is;

Aangezien verweerster eveneens aanvoert dat de vraag laattijdig is daar de arbeiders over een welbepaalde termijn beschikken om protest aan te tekenen zo zij niet op de kiezerslijsten zijn ingeschreven;

Aangezien verweerster eveneens aanvoert dat de vraag laattijdig is daar de arbeiders over een welbepaalde termijn beschikken om protest aan te tekenen zo zij niet op de kiezerslijsten zijn ingeschreven;

Aangezien uit het onderzoek der artikelen 3 tot 8 van het besluit van de Regent van 23 November 1949 blijkt dat de daarin voorziene procedure slechts kan bestaan voor zover de kiezerslijsten ter kennis van de arbeiders zijn gebracht;

Dat in onderhavig geval deze artikelen niet toepasselijk zijn voor de arbeiders werkzaam te Gent, daar de kiezerslijsten niet te hunner kennis werden gebracht; dat trouwens de vordering niet uitgaat van de arbeiders individueel maar wel van een organisatie die thans eerst in de procedure kan tussenkomen;

Dat derhalve de vraag niet laattijdig is, daar het besluit van de Regent van 23 november 1949 geenszins dient in aanmerking genomen;

Ten gronde :

Aangezien de wetgever bij de aanwending van de term « Technische Bedrijfseenheid » de onderneming heeft bedoeld, dat wil zeggen de economische productie-eenheid (zie Grégoire : La loi sur les conseils d'entreprise, J.T., 31 octobre 1948; dat de memorie van toelichting (Kamer 1946, 1947 - dec. 142) de onderneming bepaalt als « une organisation de production d'utilité économique »;

Aangezien artikel 17 van de wet van 20 september 1948 voorziet dat de ondernemingsraad, volgens de belangrijkheid en de structuur van de onderneming, in ondernemingsafdelingen kan worden verdeeld;

Aangezien het verslag namens de bijzondere commissie bepaalt dat de ondernemingsraad in afdelingen zal kunnen worden gesplitst wanneer de onderneming « uit onderscheiden inrichtingen of afdelingen » bestaat; dat derhalve kan beslist worden dat de onderneming de economische produktie-eenheid is, terwijl de technische bedrijfseenheid slechts de inrichting bedoelt; dat derhalve het begrip « onderneming » niet dient beperkt te worden tot de verschillende inrichtingen waaruit zij samengesteld is, maar slaat op de economische produktie-eenheid die het geheel der afzonderlijke inrichtingen samenbindt;

Aangezien derhalve een ondernemingsraad dient ingesteld voor de economische produktie-eenheid en dat slechts voor de eventuele verdeling van de raad in afdelingen de verschillende technische bedrijfs-eenheden of inrichtingen dienen in aanmerking genomen;

Aangezien, wat het onderhavig geval betreft, de twee inrichtingen samen slechts één onderneming uitmaken; dat de inrichting te Gent slechts de afwerking beoogt van de te Knesselare ruw afgewerkte produkten, dat trouwens slechts één directie bestaat voor de beide inrichtingen; dat deze innig met elkaar verbonden zijn; dat derhalve ook de arbeiders werkzaam te Gent dienen deel te nemen aan de verkiezingen voor de Ondernemingsraad;

Om deze redenen :

Gelet op art. 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

De Raad,

Uitspraak doende in eerste aanleg en op tegen-spraak,

Verbreekt de verkiezingen gehouden op 20 december 1954 voor de aanwijzing der afgevaardigden van het personeel in de ondernemingsraad der N.V. Cogétama-Néron;

Zegt dat de werkhuizen te Knesselare en te Gent als één onderneming dienen beschouwd; dat derhalve voor deze beide inrichtingen samen één ondernemingsraad dient ingesteld;

Zegt dat de nieuwe verrichtingen, beginnende met de aanplakking voorzien bij artikel 3 van het besluit van de Regent van 13 juli 1949 waarbij de verkiezing van de afgevaardigden van het personeel bij de ondernemingsraden wordt ingericht, dienen aan te vangen uiterlijk 8 dagen nadat dit vonnis kracht van gewijsde zal hebben verkregen.

WERKRECHTERSRAAD IN HOGER BEROEP TE GENT

28 november 1955.

Voorzitter : M. F. Duchène.

Ondernemingsraad. — Klacht ingediend namens een vakvereniging. — Klachtprocedure tegen de geldigheid der verkiezingen. — Betekenis van « de onderneming ».

De klacht ingediend door een vakvereniging, die de rechtspersoonlijkheid niet bezit, is geldig. De klachtprocedure uitgewerkt in art. 30 B. Rgt. 13 juli 1949 kan aangewend worden tegen elke onregelmatigheid. Deze procedure is wettig. Door onderneming wordt verstaan iedere « technische bedrijfs-eenheid » d.i. elk onderdeel van een onderneming dat technisch homogeen is en een zekere autonomie bezit.

N.V. Cogétama-Néron t/ A.B.V.V.

Aangezien tegen het bestreden vonnis tijdig en regelmatig hoger beroep werd ingesteld;

Aangezien het beroepen vonnis te niet doet de verkiezing van de ondernemingsraad welke op 20 december 1954 bij de appellante te Knesselare werd gehouden;

Ten aanzien van de feiten :

Aangezien de appellerende vennootschap waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Gent, op 20 december 1954 in haar werkplaats te Knesselare verkiezing heeft gehouden voor de aanduiding der afgevaardigden van het arbeiderspersoneel in de ondernemingsraad :

Dat de uitslag van deze verkiezing op 21 december 1954 werd uitgeplakt;

Aangezien aan deze verkiezing alleen de arbeiders tewerkgesteld in de werkplaats te Knesselare hebben deelgenomen;

Dat de arbeiders die te Gent tewerkgesteld werden niet voor de verkiezing van de ondernemingsraad werden opgeroepen;

Aangezien de appellerende vennootschap aldus heeft gehandeld omdat, naar zij beweert, haar onderneming bestaat uit twee werkplaatsen die geheel en al verschillend zijn : deze te Knesselare met 314 arbeiders en 3 bedienden en deze te Gent met 83 arbeiders en 23 bedienden;

Dat volgens de stelling van appellante alleen te Knesselare een ondernemingsraad bestaande uit afgevaardigden van de aldaar tewerkgestelde arbeiders ingericht diende te worden;

Ten aanzien van het recht :

Aangezien in de eerste plaats appellante doet gelden dat de tegen de verkiezing ingediende klacht niet ontvankelijk is om volgende redenen :

1) de klacht werd gedaan ten name van een feitelijke vereniging (A.B.V.V.) die de rechtspersoonlijkheid niet bezit en bijgevolg niet in rechte kan optreden;

2) zij heeft niet tot voorwerp een betwisting over de regelmatigheid der kiesverrichtingen en werd niet tijdig ingediend;

3) zij werd ingediend volgens de procedure voorzien bij het besluit van de Regent d.d. 13 juli 1949 dat onwettig is;

Dat in de tweede plaats appellante betoogt dat in elk geval de werkplaatsen te Knesselare en te Gent als twee afzonderlijke technische eenheden moeten beschouwd worden, zodat de klacht niet gegrond is;

A) Wat de ontvankelijkheid betreft :

Aangezien ten onrechte door appellante aangevoerd wordt dat de klacht niet ontvankelijk is omdat zij gedaan werd namens het A.B.V.V. en dit organisme de rechtspersoonlijkheid niet bezit;

Aangezien artikel 30, eerste en tweede lid, van het besluit van de Regent d.d. 13 juli 1949, zoals het gewijzigd werd bij het besluit van de Regent d.d. 11 januari 1950, bepaalt : « Ieder belanghebbende en elke betrokken organisatie mag, bij een ter post aangekend schrijven, binnen de acht dagen volgende op de aanplakking van de uitslag der stemming bij de werkrechtersraad of, bij ontstentenis ervan, bij de vrederechter van het gebied der onderneming, een klacht tegen de verkiezing indienen. De rechtsmacht waarbij de zaak aanhangig wordt gemaakt doet uitspraak over de geldigheid der verkiezing, binnen zestig dagen na de klacht, na de belanghebbende of de betrokken organisatie te hebben gehoord of behoorlijk opgeroepen »;

Aangezien uit deze tekst volgt dat er twee categorieën van klagers kunnen zijn, die beide van een belang moeten doen blijken :

- 1) De belanghebbende personen, zoals b.v. het hoofd der onderneming, de gekozenen en de niet gekozenen kandidaten;
- 2) De betrokken organisaties, te weten, de werknemersorganisaties die een lijst van kandidaten hebben voorgedragen;

Dat het duidelijk is dat onder « betrokken organisaties » de wetgever verstaan heeft elke organisatie die voor de toepassing der wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven als een der meest representatieve der arbeiders wordt aangezien en een lijst van kandidaten voor de verkiezing van personeelafgevaardigden heeft voorgedragen;

Dat wanneer de wetgever een recht van verhaal aan de betrokken organisaties heeft verleend, hij hiermede geenszins slechts deze organisaties die rechtspersoonlijkheid hadden heeft bedoeld;

Dat de wetgever wel wist dat in het land geen enkele werknemersorganisatie de rechtspersoonlijkheid bezit en dat, zo hij alleen de organisaties met rechtspersoonlijkheid had willen bedoelen, het overbodig was een afzonderlijke melding te maken van de « betrokken organisaties » en ze te onderscheiden van de « belanghebbende personen »;

Dat verder opgemerkt dient te worden dat de tussenkomst van de meest representatieve organisatie der arbeiders in de verkiezingen van de personeelsafgevaardigden ten grondslag ligt aan de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de ondernemingsraden;

Aangezien de door geïntimeerde ingediende klacht namens het A.B.V.V. ontvankelijk is;

Dat immers niet kan betwist worden dat het A.B.V.V. een van de meest representatieve organisaties der arbeiders is en dat het kandidaten voor de verkiezing heeft voorgedragen;

Aangezien de beide andere gronden van niet-ontvankelijkheid door appellante voorgedragen eveneens niet aangenomen kunnen worden;

Aangezien ten onrechte appellante doet gelden dat geïntimeerde niet rechtstreeks zijn klacht door middel van een aangetekend schrijven bij de werkrechtshof raad mocht indienen omdat de betwisting waarover zij handelt niet tot voorwerp heeft een onregelmatigheid gedaan tijdens de kiesverrichtingen;

Dat met reden de eerste rechter heeft beslist dat artikel 30 van het besluit van de Regent d.d. 13 juli 1949 in algemene bewoordingen is gesteld en met de woorden «klacht tegen de verkiezing» bedoeld heeft elke reclamatie strekkende tot vernietiging van de verkiezing in een bepaalde onderneming op grond van een onregelmatigheid, om het even of deze is voorgekomen vóór de aanvang der kiesverrichtingen of tijdens deze verrichtingen;

Dat verder het Arbeidsgerechtshof zich ook verenigt met de eerste rechter, waar deze beslist heeft dat de klacht van geïntimeerde tijdig ingediend werd;

Aangezien tenslotte zonder goede grond door appellante wordt aangevoerd dat het besluit van de Regent d.d. 13 juli 1949 gewijzigd bij het besluit van de Regent d.d. 11 januari 1950, waarbij de verkiezing van de personeelsafgevaardigden bij de ondernemingsraden wordt ingicht onwettig is;

Dat krachtens artikel 20, lid 7, van de wet van 20 september 1948 de Koning bevoegd is om de verkiezingsprocedure alsmede elke andere uitvoeringsmodaliteit vast te stellen;

Dat de Koning dus de regelen kan voorschrijven welke in geval van betwisting omtrent de geldigheid van verkiezingen moeten gevolgd worden;

Wat de grond betreft :

Aangezien appellante, die voor de verkiezing van de ondernemingsraad de in Gent tewerkgestelde arbeiders niet heeft opgeroepen, voorgeeft daartoe niet verplicht te zijn geweest, omdat binnen haar onderneming twee afzonderlijke technische bedrijfseenheden bestaan, één te Knesselare en één te Gent, en de werkplaats te Gent geen 200 arbeiders telde;

Aangezien bij artikel 14 der wet van 20 september 1948 het instellen van ondernemingsraden verplicht werd gemaakt in al de bedrijven waar een zeker aantal arbeiders op bestendige wijze werkzaam zijn;

Aangezien het begrip «bedrijf» door de wetgever niet werd omschreven;

Dat de wetgever dit begrip met begrip «onderneming» schijnt te vereenzelvigen;

Aangezien het nochtans duidelijk is dat met «bedrijf» of «onderneming» de wetgever niet bedoeld heeft de onderneming in de zin van de zelfstandige economische eenheid die door aanwending van kapitaal en arbeid goederen en diensten produceert met het doel winst te maken;

Dat de wetgever deze begrippen in een engere zin heeft gebruikt;

Dat immers artikel 14 lid 2 van de wet van 20 september 1948 het volgende bepaalt : «Door onderneming verstaat men : de technisch bedrijfseenheid»;

Dat binnen één onderneming, die een economische eenheid vormt, verschillende technische bedrijfseenheden zelfs ongelijksoortig kunnen zijn;

Dat wanneer meer dan één technische bedrijfseenheid in één onderneming bestaat, in ieder van hen ondernemingsraden dienen samengesteld te worden;

Aangezien met het begrip «technische bedrijfseenheid» hoewel de wetgever geen bepaling ervan geeft, bedoeld moet worden elk onderdeel van een onderneming dat technisch homogeen is en een zekere autonomie bezit;

Aangezien in het onderwerpelijk geval de werkplaats te Knesselare waar de tabak tot sigaren verwerkt wordt en de afdeling te Gent, waar de vervaardigde sigaren voor de verkoop in gereedheid worden gebracht en de volledige administratie wordt gevoerd, als twee afzonderlijke «technische bedrijfseenheden» te beschouwen zijn;

Dat dienvolgens de verkiezing tegen dewelke klacht werd ingediend geldig is;

Om deze redenen :

Het Arbeidsgerechtshof te Gent, Kamer voor Werklieden recht doende op tegenspraak,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende :

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond; dienvolgens doet het bestreden vonnis te niet en opnieuw wijzende, verklaart de klacht ingediend door de geïntimeerde tegen de verkiezing van de ondernemingsraad gehouden te Knesselare d.d. 20 december 1954 niet gegrond; verwerpt deze klacht en veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van de beide instanties.

NOOT : Indien wij verwijzen naar de feitelijke toestanden en de juridische stellingname die in de vonnissen werden opgenomen dan kunnen wij deze herleiden tot de volgende vragen :

1. Is de klachtenprocedure zoals zij werd beschreven in art. 30 B. Rgt. 13 juli 1949 van toepassing wanneer er onenigheid bestaat betreffende de toepassing van het begrip «onderneming» ?
2. Had aanlegger niet beter de procedure aangewend beschreven in het B. Rgt. 23 november 1949 aangaande de opstelling van de kiezerslijsten ?
3. Is de procedure in beide besluiten voorgeschreven wettelijk ?
4. Kan een vakvereniging een eis instellen wanneer zij de rechtspersoonlijkheid niet bezit ?
5. Welk is de wettelijke betekenis van de onderneming ?

Wij zullen deze verschillende vragen en de gegeven oplossingen aan een korte kritiek onderwerpen.

1. De beide vonnissen antwoorden affirmatief op de eerste vraag. Nochtans is dit antwoord zo maar niet af te leiden uit de wettekst en nog veel minder uit de voorbereidende werken die niets hieromtrent inhouden.

Inderdaad, wat betwistte het A.B.V.V. ? Het recht van het ondernemingshoofd twee ondernemingsraden op te richten in plaats van een enkele. De klacht is dus niet gericht tegen de verkiezingen zelve, maar wel tegen de opvatting van het ondernemingshoofd

nopens het begrip « onderneming » (de verkiezing zelve verliep ten andere op de meest regelmatige wijze).

Beide vonnissen beschouwen deze betwisting als betrekking hebbende op de al dan niet regelmatigheid der verkiezingen. Zij menen dat het mogelijk is ook deze onregelmatigheid bij middel van de klachtprocedure van het B. Rgt. van 13 juli 1949 aan te vallen.

Dit is evenwel sterk te betwijfelen. Het volstaat inderdaad het voorwerp van bovenbedoeld besluit te lezen om daaromtrent meer zekerheid te hebben. Het luidt inderdaad: « B. Rgt. waarbij de verkiezingen van de afgevaardigden van het personeel bij de ondernemingsraad wordt ingericht ». Tot slot van dit organiek besluit, dat de candidaturen, kiesburelen en alle verrichtingen regelt heeft de wetgever dan een middel van verhaal uitgevaardigd, dat ingeleid wordt door een klacht bij de werkrechtshoofden ingediend. Dergelijke procedure is dus een uitzonderingsprocedure. Zij verschilt essentieel van de gewone rechtspleging zoals zij voor de werkrechtshoofden door de wet van 1926 wordt ingericht. Daarom alleen reeds moet het B. Rgt. van 13 juli 1949 restrictief worden toegepast. Buiten moeilijkheden die verband houden met de kiesverrichtingen zoals zij in het besluit worden beschreven (nl. het voordragen van kandidaten, het opmaken van stembiljetten, de samenstelling van de kiesburelen, de kiesverrichtingen zelf — de stemopneming en de stemverdeling), kan deze klachtprocedure dus niet worden ingeroepen.

Welnu, men kan zich terecht afvragen of het conflict waarvan hier sprake in een van deze categorieën kan gerangschikt worden. Hier staan wij inderdaad *niet* voor een betwisting die gegrond is op eventuele fouten die zich tijdens de verkiezingen hebben voorgedaan, of die verband houden met de verkiezingen. De verkiezingen in het ene uitbetalingscentrum alléén zijn slechts het gevolg van de opinie dat enkel daar een ondernemingsraad moest worden opgericht. Maar het zijn niet deze verkiezingen die hier ter sprake komen, *maar wel de al of niet regelmatigheid van deze zienswijze*. De opvatting houdt rechtstreeks verband met de plicht die op het ondernemingshoofd rust om de ondernemingsraad op te richten. « De ondernemingsraden worden op initiatief van de werkgever opgericht » (art. 16 van de wet). De enige vraag die zich hier stelt is te weten of het ondernemingshoofd dit initiatief terecht en overeenkomstig de wet heeft gebruikt.

Het komt er met andere woorden op neer te weten of het begrip dat het ondernemingshoofd zich maakt van « de onderneming » overeenstemt met de bedoeling van de wet; komt dit wel overeen, dan blijft de uitslag van de verkiezingen behouden; komt dit niet overeen, dan hebben zelfs de meest regelmatige verkiezingen geen gevolg want zij werden niet gehouden in de « onderneming » zoals de wet dit bedoelde. In dit geval zal de werkgever zich zo spoedig mogelijk moeten schikken naar zijn wettelijke verplichtingen, zoniet zou er trouwens tegen hem een strafrechtelijke vervolging kunnen ingesteld worden (art. 32 van de wet).

De betwisting heeft dus veel weg van een « prejudiciële » vraag die niets te maken heeft met de verkiezingen op zich zelf en die dus niet kan beslecht worden met inachtnaam van een rechtspleging die enkel voor verkiezingsgeschillen werd uitgevaardigd.

Er wordt wel aangehaald dat de onregelmatigheid er kan in bestaan niet alle kiezers op te roepen.

Dit kan inderdaad zijn (wanneer enkele stemgerech-

tigden bijvoorbeeld vergeten werden) — maar dit is hier niet zo. Het gaat er hier niet om te weten of een bepaalde categorie arbeiders wel of niet opgeroepen waren, maar het geding wil uitmaken *of die arbeiders al of niet kiezers zijn*. Ingevolge de opvatting van het ondernemingshoofd betreffende het begrip onderneming zijn zij dit niet. Men moet dus eerst klaar komen omtrent dit begrip. Welnu het is duidelijk dat dit geen verkiezingsonregelmatigheid is.

2. De procedure beschreven in het B. Rgt. van 23 november 1949 betreffende de samenstelling der kiezerslijsten wordt door beide vonnissen van de hand gewezen. Terecht: er is inderdaad geen reden om te veronderstellen dat de kiezerslijsten niet regelmatig werden samengesteld wat het eerste uitbatingencentrum betreft. De personen van het andere uitbatingencentrum konden hier niet in tussen komen vermits zij van gans de verkiezingswerkzaamheden op de hoogte niet waren. Hoe zouden zij trouwens de samenstelling van de verkiezingslijsten hebben betwist zonder eerst uit te maken of zij werkelijk kiezer waren?

3. De klachtprocedure zoals zij werd ingericht door het B. Rgt. van 13 juli 1949 is onwettig.

Inderdaad heeft de uitvoerende macht van de wetgevende macht de bevoegdheid niet gekregen om de procedure voor de werkrechtshoofden te regelen of te wijzigen. Wat zegt immers art. 24 der wet van 20 september 1948?

« De betwistingen voortvloeiende uit de toepassing van deze sectie en van haar uitvoeringsbesluiten worden, behoudens in genoemde uitvoeringsbesluiten voorziene andersluidende bepalingen, beslecht voor de algemene criteria door de bevoegde paritaire commissie of bedrijfsraad en voor de bijzondere gevallen door het arbeidsgerecht van het gebied ».

De uitvoerende macht heeft dus het recht de beoordeling van geschillen niet aan werkrechtshoofden toe te vertrouwen. Zij heeft dat ook eens gedaan, maar naderhand ingetrokken (zie A.P.R. v° 131). De wet van 20 september 1948 is echter *geen wet van gerechtelijke organisatie*: zij heeft de rechtspleging, zoals deze geregeld is, door de wet van 9 juli 1926 niet veranderd en ook niet wensen te veranderen. Geen enkele allusie werd hierop gedaan tijdens de voorbereidende werken. De uitvoerende macht kreeg hier geen enkele opdracht. Het besluit van 13 juli 1949 moest dus de geldende procedure eerbiedigen d.w.z. dat de eis moet voorafgegaan worden door een verzoeningspoging en ingeleid worden door een dagvaarding.

4. Het wordt algemeen aangenomen dat een vereniging om in rechte op te treden, de rechtspersoonlijkheid moet bezitten. Het is bekend dat geen enkele grote vakvereniging in België de rechtspersoonlijkheid bezit.

Maar het staat eveneens vast dat zij allen de rechtspersoonlijkheid kunnen verwerven *indien zij dit verlangen*. De wetten van 31 maart 1898 en van 27 juli 1921 staan voor hen open. Indien zij dit om politieke of andere redenen niet wensen te doen, dan moet de rechtbank zich daar niet mede inlaten. De vakverenigingen moeten dus zelf de verantwoordelijkheid dragen van hun houding. Aldus zullen zij het gevolg moeten aanvaarden dat het hun, bij gemis aan rechtspersoonlijkheid, niet toegelaten is in rechte op te treden.

Niemand betwist dat de vakvereniging een grote en soms exclusieve rol te vervullen heeft inzake ondernemingsraden. Waarom vluchten zij dan hun verantwoordelijkheid door iedere vorm van rechtspersoonlijkheid angstvallig te vermijden?

Dit stemt trouwens overeen met de vroegere hou-

ding aangenomen door de werkrechtvaardersraad in hoger beroep te Gent (zie aldus het vonnis van 28 september 1953 R. W. 1953/54, n° 34, 1585). De werkrechtvaardersraad heeft deze opvatting ten onrechte laten varen.

5. Wij kunnen in geen enkel opzicht de principeverklaring goedkeuren van het vonnis van de werkrechtvaardersraad in eerste aanleg, als zou de wetgever door de woorden « technische bedrijfseenheid » in feite de « economische productie-eenheid » hebben bedoeld. Deze mening die vooropzet wordt door Grégoire in J.T., 31 oktober 1948, is een begrijpelijke verwarring die in de onduidelijke besprekingen haar oorsprong vindt.

Zoals bekend heeft de wetgever nagelaten een omstandige definitie te geven van het begrip « onderneming » (A.P.R. v° Ondernemingsraad n° 8 en R. W., 31 januari 1954, 922 vlg.). Het enige wat met zekerheid kan gezegd worden is niet dat de wetgever een of ander element als absoluut doorslaggevend heeft aanzien, maar wel dat de wetgever juist niet gewent heeft een duidelijke begripsomschrijving te geven. Het is enkel de bedoeling van de wetgever geweest enkele elementen van het begrip « onderneming » te belichten, waaronder het bijzonderste dan het sociale element is.

Het is dan ongetwijfeld een fout als *principe* te willen vooropstellen dat de « technische bedrijfseenheid » in feite met « de economische productie-eenheid » zou gelijk staan. Dit wil niet zeggen dat het economisch element geen belang heeft, wel integendeel: maar het staat niet noodzakelijk gelijk met de onderneming.

Ook de financiële kant heeft zijn belang, evenals de juridische structuur en de geografische ligging. Maar gans de economie van de wet, evengoed als de parlementaire besprekingen (zie aldus de verklaringen van de heer Harmel en van de verslaggever Leburton op de vergadering van 18 juni 1948) geven de primauté aan het sociale element. De wet is geen « economische » wet, geen « juridische » aangelegenheid, zij regelt in eerste instantie menselijke verhoudingen: de eerste en voornaamste taak bestaat er ten andere in « de geest van samenwerking tussen het ondernemingshoofd en zijn personeel te bevorderen » (zie verslag Van Zeeland, n° 489, blz. 15).

Hoe zou men tenslotte de bewoordingen « technische bedrijfseenheid » kunnen vervangen door « economische productie-eenheid » zonder duidelijk in tegenspraak te komen met de wettekst zelf?

De aanhaling tenslotte van het vonnis a quo waarbij de onderneming aangezien wordt als « une organisation d'utilité économique » werd verkeerdelijk begrepen. Dit betekent niet dat de onderneming gelijk staat met de economische productie-eenheid, maar wel, dat de ondernemingen die geen economisch einddoel hebben, van het toepassingsgebied van de wet moeten uitgesloten worden. Het is tenslotte verkeerd — zoals het aangehaald artikel in de J. Tr. dit doet — zich voor de uitlegging der Belgische wet te steunen op de Franse wetgeving. Beide zijn gans verschillend naar geest en inhoud: de Franse wet luidt trouwens een etape in naar structuurhervormingen; de Belgische wet niet.

Het besluit is dus dat de « technische bedrijfseenheid » zal samengesteld zijn uit economische en sociale elementen, dat men zal moeten rekening houden met de betrekkelijke onafhankelijkheid op technisch gebied, met de economische bedrijvigheid van iedere zetel, met de differentiatie van de mensenkringen, de aard van de gefabriceerde productie en de localisatie van de bedrijfsuitbatingen.

De suggestie van de eerste rechter om de onder-

nemingsraad in secties in te delen kan evenmin weerhouden worden. Wie kan inderdaad zeggen hoe de verkiezingen zullen uitvallen? Wie kan er op voorhand weten dat er genoegzaam vertegenwoordigers van de twee uitbatingencentra zullen verkozen worden om een sectie uit te maken? Er zal immers door twee vakverenigingen slechts een lijst voor twee ondernemingen worden ingediend. Het kan dus heel goed gebeuren dat, dank zij het spel van kop- en naamstemmen, slechts een enkele van een van beide ondernemingen verkozen wordt. En indien die ene of alle twee tot dezelfde vakvereniging behoren, hoe zal men de secties dan samenstellen?

De verdeling in secties zoals de wetgever dit bedoelde is geen aangelegenheid die op voorhand kan geregeld worden. Dit gebeurt achteraf naargelang de noodwendigheden van het bedrijf.

Dergelijke verdeling is trouwens practisch moeilijk toe te passen in middelmatige bedrijven, omdat het aantal vertegenwoordigers te klein is. De wetgever dacht toen hij deze mogelijkheid voorzag slechts aan grote complexen.

Het eerste vonnis werd dan ook zeer terecht door het vonnis in beroep gewijzigd.

J. Steyaert,
Advocaat bij het Hof van Beroep
te Gent.

INGEZONDEN BIJDAGEN

EEN UNIEK NEDERLANDS VONNIS OP DIERENBESCHERMINGSGEBIED

door Mr. W. Hugenholtz.

Artikel 14a van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht zegt, dat de rechter in geval van veroordeling tot gevangenisstraf van het hoogste één jaar, tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, of tot geldboete, daarbij tevens zowel ten aanzien van die straf als ten aanzien van de opgelegde bijkomende straffen het bevel kan geven, dat deze geheel of voor een door hem te bepalen gedeelte niet zullen worden ten uitvoer gelegd, tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, dan wel gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen of een bijzondere voorwaarde, welke bij het bevel mocht zijn gesteld, niet heeft nageleefd.

Bij misdrijven bedraagt deze proeftijd ten hoogste drie jaar. Bij het bevel bedoeld in artikel 14a, kan de rechter, naast de algemene voorwaarde, dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan, als bijzondere voorwaarde stellen dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade, geheel of tot een daarbij te bepalen gedeelte, binnen een daarbij te stellen termijn, korter dan de proeftijd, zal vergoeden.

Bovendien is de rechter bevoegd bij zijn bevel ook andere bijzondere voorwaarden, het gedrag van de veroordeelde betreffende, te stellen, waaraan deze gedurende de proeftijd heeft te voldoen. Mede kan als bijzondere voorwaarde worden gesteld, dat de veroordeelde zich gedurende genoemd tijdsverloop ter verpleging zal laten opnemen in een daarbij aan te wijzen inrichting.

De bijzondere voorwaarden mogen de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken.

Het Openbaar Ministerie is belast met het toezicht op de naleving der voorwaarden.

De proeftijd gaat in, zodra het onherroepelijk geworden vonnis aan de veroordeelde is betekend.

Van deze wettelijke bevoegdheid heeft de politierechter te Assen op 12 oktober 1955 gebruik gemaakt in de strafzaak tegen een echtpaar, dat zijn vee heel slecht had verzorgd. Acht koeien en een aantal schapen en lammeren waren volkomen verwaarloosd. De Officier van Justitie eiste tegen ieder der echtgenoten 100 gulden boete plus twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van drie jaar. Als bijkomende straf werd gevorderd, dat dit echtpaar gedurende die drie jaar verboden zou worden dieren te houden, met uitzondering van poezen, omdat deze dieren hun voedsel desnoods zelf wel nemen, als ze het niet krijgen!

De politierechter sprak het vonnis uit conform de eis.

Deze uitspraak is uniek en m.i. de eerste van deze aard in Nederland. Wij kunnen niet dankbaar genoeg zijn om dit verlichte vonnis.

De bevoegdheid des rechters inzake het stellen van voorwaarden het gedrag van de veroordeelde betreffende wordt door de Hoge Raad gelukkig ruim opgevat. In 1926 besliste ons hoogste rechtscollege, dat daaronder naar gewoon spraakgebruik zijn te verstaan: voorschriften betreffende zijn handel en wandel thuis en in de samenleving, zijn wijze van leven. In 1949 ging de Hoge Raad nog verder en erkende als bijzondere voorwaarde het opleggen van de voldoening aan verplichtingen, welke de strekking hebben het maatschappelijk betamend gedrag van de veroordeelde te bevorderen.

In het in 1951 officieel door schrijver dezes bij de toenmalige Minister van Justitie ingediend ontwerp-dierenbeschermingswet (zie N. J. B. 15 oktober 1955) was een bepaling opgenomen, die de rechter met zoveel woorden machtigde om bij ernstige dierenmishandeling of recidive de veroordeelde van het recht te onttrekken dieren te houden, hetzij levenslang, hetzij voor een bepaalde tijd. Die bepaling is niet in het in februari 1955 bij de Staten-Generaal ingediende regerings-ontwerp overgenomen. Dezerzijds werd nader aangedrongen die bepaling toch wel op te nemen.

Wij zien nu dat de bijzondere voorwaarde het verbod om dieren te houden voor hoogstens drie jaar mogelijk is. Toch lijkt ons een uitdrukkelijke wetsbepaling nodig. Ten eerste, omdat het verbod dan voor langer dan drie jaar mogelijk kan zijn, en ten tweede omdat de rechtspraak in zake de bijzondere voorwaarde kan wisselen, zodat op dit punt geen algehele zekerheid bestaat.

En tenslotte moet ook bij onvoorwaardelijke straffen aan een veroordeelde verboden kunnen worden nog langer dieren te houden, hetzij levenslang, hetzij tijdelijk.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

"Rechtskundig Weekblad"

BIBLIOGRAPHIE

J. Servais en E. Mechelynck. — *Les codes belges.* — Tome IV. — *Tables générales.* — 28e editie. — Brussel, Etabliss. E. Bruylant. — 1955. — 828 p.

Het vierde deel van de laatste uitgave der Codes belges van Servais en Mechelynck is thans verschenen. Het bevat de tafels over de drie vorige delen en vormt het onontbeerlijk instrument om zich gemakkelijk van de drie eerste delen, welke de teksten bevatten, te bedienen.

Er werd vroeger wel eens geklaagd over de wijze van samenstelling der tafel in de vorige uitgaven van deze wettenverzameling, omdat er al te veel verwijzingen in voorkwamen en men niet onmiddellijk de gezochte tekst kon vinden. Dit euvel is thans volkomen verdwenen. De tafels zijn zeer uitvoerig, zijn uitstekend ingedeeld en geven onmiddellijk zonder enige verdere verwijzing de gezochte aanduiding. Aldus is deze 28e uitgave thans volledig en zal zij integraal aan de juristen de grote diensten kunnen bewijzen die van haar verwacht worden.

BALIELEVEN

BALIE TE BRUSSEL

De Heer Stafhouder der Balie van Brussel deed het hiernavolgend rondschriften geworden aan zijn confraters.

* * *

Ik acht het nodig de leden van de Balie te laten weten dat het regime dat voortspuit uit de toepassing van het Koninklijk Besluit van 8 september 1953 voor de Balie van Brussel geen enkele wijziging heeft ondergaan.

Bijgevolg blijven de regels vastgesteld door de toepassing van dit besluit betreffende het plakken van pleidooizegels, tot nieuw bevel van kracht.

De Raad der Orde heeft anderzijds kennis genomen van de wensen welke door de Beheerraad van de Voorzorgskas voor Advocaten geuit werden in haar rondschriften van december l.l. De Raad zal al zijn aandacht wijden aan de beraadslingen welke deze suggesties bevatten.

TAALKUNDIGE KRONIJK

UITTREKSEL UIT DALSCHOT'S OPSTELWOORDENBOEK

Niet in de handel.

Achting : (considération, estime : Achtung, ansehen : eesteem, regard.

Ep. Algemene, grote, voorname, hoge, diepe, eerbiedige, exclusieve, tedere, godsdienstige, nederige, menselijke, onschendbare, verschuldigde, kinderlijke, gemaakte, schijnbare, vertederende, bijzondere

Ww. Veinzen, verliezen, vergeten, verdienen, opleggen, bewaren, voorwenden, hebben, betonen, opvatten, verbeuren, krijgen, bewijzen, schenken, waardig keuren, inboezemen, toedragen, genieten, koesteren, gevoelen, toedragen

Vz. — hebben voor iets of iem. voor zich zelf, naam, godsdienst, deugd, het oordeel der goeden ... — betonen voor eed, trouw, waarheid

In de — staan. Met — over iem. spreken.

In brieven: Met —, met de meeste —, met alle —, met verschuldigde —. Ik ben met de meeste —: *agréez mes salutations distinguées*.

Actie:

1. Aandeel.

Ep. Beleende, (on)betrouwbare, opbrengende, verpande, bevoordeelde, gekochte, geërfde, gewenste, gevraagde, geruilde, inwisselbare, ingewisselde, omgewisselde, ingetrokken, prijshoudende, dalende, stijgende, geplaatste, niet-volgestorte, aangeboden, gewilde, productieve, opgekochte, nieuwe, naamloze, oude, verkochte, preferente, ruinerende, uitgeloten, speculatie, twijfelachtige, volgestorte, (on)verhandelbare, verlangde, voordelige, vernietigde, waardeloze, waardevolle, nietswaardige, (on)renderende, industriële, commerciële, buitenlandse, binnenlandse, bevoorrechte, bedrieglijke, veranderde, omgezette, veranderbare, omzetbare, nominatieve (op een bepaalde naam luidende), aan toonder, Maatschappij op aandelen.

Ww. kopen, verkopen, inwisselen, omwisselen, ruilen, verhandelen, intrekken, volstorten, verlangen, erven, belenen, vernietigen, uitloten, plaatsen, aanbieden, opkopen, verpanden, uitgeven, veranderen, omzetten

Actiën rijzen, dalen, gaan naar beneden, staan hoog, laag parl...

Zeg niet: zijn acties dalen, klimmen... maar zijn crediet stijgt, neemt af. (Fig. bet.)

2. Zie *aanklacht*.

Ep. Burgerlijke, eventuele, onwettelijke, vervallen, ingestelde

3. Uitoefening van een recht vóór het gerecht.

Ep. Eventuele, burgerlijke, onwettelijke, ingestelde, vervallen, rechterlijke, eenvoudige (nice), persoonlijke, strafrechterlijke, koopvernietigende (redhibitoire), nietigverklarende, terug- opvorderende

Fr. *Action pétitoire* (eis, waarbij men de erkenning van eigendomsrechten vordert); *action possessoire* (verzoek om in het feitelijk bezit gesteld of hersteld te worden); *action récursoire* (actie (die regres of verhaal tegen iem. geeft).

Ww. Avoir action contre quelqu'un (rechtsingang tegen iem. hebben).

Intenter une action en justice à (ou contre) qqn (aanhangig maken).

Een — tegen iem. instellen. Beginsel van — en reactie. Zonder — of refactie.

4. Daad, handeling.

Ep. Goede, loffelijke, verdienstelijke, edele, edelmoe-dige, moedige, grootmoedige, heldhaftige, stoutmoedige, koene, roemrijke, roemvolle, roerende, treffende, eervolle, opmerkelijke, slechte, verfoeilijke, schandelijke, lelijke, oneerlijke, afschuwelijke, onkiese, hate-lijke, trouweloze, onwaardige, snode, werktuiglijke, onwillekeurige, willoze, roekeloze, vermetele, domme, onnozele, ridderlijke, strafbare, afkeurenswaardige, vernederende, ontaarde, onnatuurlijke, ontterende, drama-tische, schitterende, ongeoorloofde, oneerbiedige, laffe, niet te rechtvaardigen, onverdedigbare, gewet-tigde, heiligschennende, militaire, zedelijke, positieve, kinderachtige, strafbare, betreurenswaardige, laak-

bare, verstandige, syndicale, op effect berekende, thea-trale, berispelijke, roekeloze, verdere, voorafgaande, vroegere, mannelijke

Comité van —.

Ww. Wekt bewondering, verontwaardiging, enz. verwondert, verrast, verontwaardigt, bezorgt een uit-brander, enz.

Loven, goedkeuren, laken, beklagen, veroordelen, scherp gadeslaan (*épier*).

5. Uitwerking, werking, bezigheid.

Geestdodende, samentrekkende, weldoende, schei-kundige, voortdurende, neerdrukkende, ontwavelende, effectieve, onmiddellijke, lichte, langzame, verstom-pende, bemiddelende, vredeachtende, bevredigende, negatieve, rampzalige, onheilbrengende, onervaren, ongeefende, onbedreven, zuurstof, afstaande, bescher-mende, bezielende, levenwekkende, trapsgewijze, toe-nemende, terugwerkende, onbewuste.

6. Toneel: verwickeling.

Ep. Zwakke, eenvoudige, dubbele, veelvuldige, ver-wikkelde, handig aangebrachte, gewichtige, belang-dijke.

Eenheid van — (waarbij alles tot één gebeurtenis samenwerkt).

Ww. Wekt de belangstelling op van... is belangrijk, speelt, duurt voort, wordt voortgezet, komt weer op krachten, gaat recht naar de ontknoping, blijft staan, blijft aanslepen.

Moeite hebben om de — te volgen, staat in verband met... verhaast, vertraagt.

7. Gevecht, strijd.

Bloedige, hete, beslissende. In de hevigheid van de —.

Ww. begint, houdt aan, duurt voort.

8. Eis bij de burgerlijke rechter:

Actio ad deprecationem et declarationem honoris (we-gens hoon, eerroof, proces van belediging).

Actio ad interesse (rechtsvord. Tot schadeloosstelling)

Actio ad palmodium (eis tot intrekking van beledigin-gen)

Actio de evictione (tot uitwinning op grond van...)

Actio depositi (wegens aanvertrouwd goed)

Actio desertionis (wegens kwaadwillige verlating van echtgenoot)

Actio de syndicatu (wegens belediging van een ambte-naar in dienst).

Actio divortii (tot echtscheiding)

Actio doli (wegens bedrog)

Actio emti (van koper tegen verkoper)

Actio ex delicto (wegens een begaan misdrijf)

Actio ex pacto (tot nakoming van een overeenkomst)

Actio expilatae hereditatis (wegens diefstal uit een nalatenschap)

Actio ex testamento (tot naleven van testamentaire beschikkingen)

Actio fidejussoria (ter zake van borgtocht)

Actio furtii (wegens diefstal)

Actio hypothecaria (ter zake van hypotheek)

Actio in solidum (over het geheel)

Actio communi dividendo (tot het verdelen van een gemeenschappelijke bezitting).

Actio conducti, locati (wegens huur of pacht)

Actio constitutoria (wegens achterstallige schulden)

Actio crediti (wegens schulden)

Actio mandati (wegens slecht vervullen van een op-dracht of last)

Actio mutui (om teruggave van het geleende)

Actio nondum nata (rechtsvordering nog niet inge-steld kunnende worden)

Actio permutatoria (wegens bedrog)
Actio personalis (persoonlijke rechtsvordering)
Actio publiciana (ter zake van iets dat gekocht maar nog niet geleverd is).
Actio quanti minoris (tot verlaging van de koopprijs)
Actio realis (zakelijke rechtsvordering)
Actio redhibitoria (tot terugbetaling van de koopsom tegen teruggave van het gekochte, wegens verborgen gebreken)
Actio rerum amotarum (weg. verduistering van gedeelten v. e. nalatenschap)
Actio sepulcri violati (weg. schending van graven)
Actio spoli (tot onmiddellijke teruggave of vergoeding van het geroofde)
Actio venditi (van de verkoper tegen de verkoper)

Actief:

Actieve ambtenaar, troepen, lucht, schulden, handel, handelsbalans...

Actief (beursterm) levendige vraag tegen contante betaling.

Actief (in tegenstelling met passief). Wegens gebrek aan —.

Ep. Aanzienlijke, bescheiden, gekrenkte, benadeelde,

Actionnair: Bezitter van of handelaar in actiën. voornaamste.

Ww. Stelt belang in, heeft aanspraak op een vaste rente en een dividend, wordt verplicht tot bijbetaling, is aansprakelijk bij faillissement, winst, verlist, enz.

Actionneren: (actionneerde, heeft geactionneerd).

Rechtsvordering instellen tegen, aanklagen, voor het gerecht roepen.

Activiteit: Zie werkzaamheid, bedrijvigheid.

Een grote maat van — aan de dag leggen, tonen, ontplooië.

Ep. Intense, politieke, buitengewone, letterkundige, normale, onafgebroken, rusteloze.

Wij danken voor de betoende —.

Actueel: (van ogenblikkelijk belang).

Een actueel onderwerp. Van actueel belang. Een actueel probleem.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis: afl. IV, 195»5.

Ep. I. Strubbe, E. M. Meijers en de rechtsgeschiedenis. — R. Feenstra, Bibliographie des travaux historiques de E. M. Meijers, — P. Van Warmelo, Praelectiones iuris-hodierni ad H. Grotii Introductionem ad Iurisprudentiam Hollandicam van D. G. van der Kessel, MS Utrecht et MS Leiden.

Nederlands Juristenblad: afl. 1 - 7 januari 1956,

Prof. Mr. J. C. van Oven, Het Deltaplan en de juristen. — Mr. W. Hugenholtz, De eventuele «Deltaplan-schadevergoedingswet». — Mr. K. van Rijckevorsel, De Haarlemse huwelijksgevallen. — Jhr. Mr. G. W. van der Does, Perfectionisme in de verkeersregels. — Mr. Th. Ph. van Raalte, Art. 1961 B.W.: of het afgezaagde weesmeisje. — Mr. G. W. von Meyenfeldt, Nog enkelen opmerkingen over het voorrangrecht m.o. Red.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: n° 4427 - 7 januari 1956.

Mr. J. C. M. Leyten, Rechtsverplichtvervulling door de overheid zonder uitdrukkelijke wettelijke bevoegdheid. — W. H. Lubbers, Wijziging der Notariswet. — Prof. Mr. R. D. Kolléwijn, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (VII).

Journal des Tribunaux: n° 4090 - 8 janvier 1956.

Séverin Versele, La problème de la prévention dans un régime de défense sociale. — J. De Liedekerke, Observation sur la théorie de l'organe. — Jurisprudence.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie: n° 4 - janvier 1956.

R. Tahon, Réflexions sur la répression des destructions, dégradations et dommages. — Dr. G. Varenne, Toxicomanie et criminalité.

Revue internationale de criminologie et de police technique: n° 4 - octobre-décembre 1955.

J. Duchamel, L'instruction criminelle anglaise. — A. Leyvraz, Devoirs et protection du policier dans ses interventions. — C. Champaud, Le Docteur Guillotin. — M. A. Bischoff, Comment améliorer la preuve par comparaison d'écritures. — A. J. Chaumont et E. Weil, Les méthodes actuelles d'identification du sperme, leur valeur. — O. Jaag, La microbiologie au service de la criminalistique. — C. Eckenstein, Commentaire critique d'un congrès. — H. Gr. Romnicio, Une réforme pénitentiaire qui a fait ses preuves.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"